Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subatica, mart 2023. - Godina XIX - Broj 213 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Jubilej – 20 godina NSBNM

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Subatica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subatica na bunjevačkom"

Radio Subatica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar"

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio"

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, ***Dan Velikog prela***

23. februar, ***Dan izbora prvog Nacionalnog savita***

15. avgust, ***Dan Dužijance***

25. novembar, ***Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena***

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBATICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBATICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

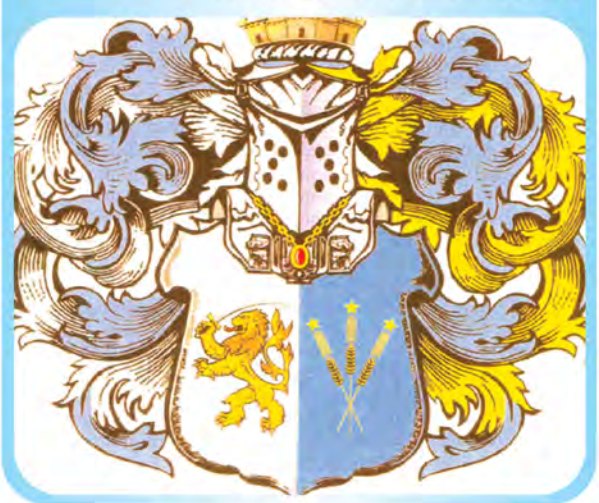

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XIX Broj 213
Mart 2023.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subatica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Boris Bajić

Glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Jubilej – 20 godina NSBNM

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subatica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subatica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Februar je bio obilužen brojnim dešavanjima, a nakon proslave „Velikog bunjevačkog prela" Bunjevci su obilužili još jedan nacionalni praznik „23. februar – Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita". Ovogodišnje obilužavanje je proteklo u znaku značajnog jubileja – Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine postoji već 20 godina.

U tom periodu, kogod će kazat kratkom, kogod dugačkom, urađeno je dosta. Prvi period postojanja Savita obilužen je borbom za razvijanje institucija, obrazovanja, informisanja, organizacija i udruženja i ponovnog vraćanja ideje da Bunjevci imaje pravo bit manjina u državi koju smatraje svojom, da imaje pravo bit pripoznati ko posebna manjina u Vojvodini, da imaje pravo bit poštivani u varošima u kojima su uradili tušta u istoriji, prija svega u Subatici i Somboru.

Poslidnje godine obilužene su borbom za status jezika, a velika pobida obilužila je 2021. godinu u kojoj je bunjevački jezik posto službeni u Subatici.

Jedared dostignuta prava, poručio je tako i ministar Nikola Selaković, ne mogu bit unazađena, to potvrđiva Ustav Srbije. To daje dozu sigurnosti i mira kako ono što je uspostavljeno ne mož bit poništeno, al ne smi bit ni razlog za smanjivanje aktivnosti, ni razlog za „spavanje na lovorikama".

Rezultati u prithodni dvadeset godina mogu bit samo podstrek, samo ohrabrenje prid nov period u radu Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Jel, poslova, zadataka, potriba i ideja ima još tušta, a tek triba „zasukat rukave" kako bi naredni jubilej svi dočekali još ponosniji na ono što je urađeno.

Srićno!

Strana 4-5

Strana 6-7

Strana 8-9

Strana 12

Strana 18

Strana 21

Sadržaj

4-5
Dostignuta prava ne mogu bit unazađena
6-7
Godine u znaku privazilaženja priprika
8-9
Izabrani odbori Savita
10
Ministarstvo – druga kuća za nacionalne manjine
12
Nacionalni saviti ko partneri Sekretarijata
18
Opet se pridstavili i bunjevački izdavači
21
U skladu sa tradicijom
22
Nagrade za Milicu i Anabelu

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

OBILUŽEN NACIONALNI PRAZNIK BUNJEVACA – „23. FEBRUAR – DAN OSNIVANJA NACIONALNOG SAVITA”

Dostignuta prava ne mogu bit unazađena

Bunjevci su u četvrtak, 23. februara, obilužili jedan od četri nacionalna praznika – „Dan osnivanja Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine”. Svako obilužavanje ovog praznika je značajno, jel potvrđiva da Bunjevci u Srbiji imaje sva prava ko i ostale manjine, a ovogodišnje obilužavanje je bilo od posebnog značaja – NSBNM postoji već ravno 20 godina.

– U ovo veče se utaklo sve ono što su naši stari kadgod klapili da urade, a nas je pogledala srića da smo sve to u dobrom dilu i ostvarili. Počevši od standardizacije jezika, uvođenja bunjevačkog u službenu upotribu u Subatici, u osnovne i sridnje škule, do tog da imamo svoje medije, način da proslavimo sve što nam je bitno, da imamo dobru komunikaciju, počev od Varoši, Pokrajine, pa do Republike, pa i sa našim Bunjevcima u Mađarskoj. U bliskoj budućnosti nas čeka da posli dvadeset podstanarski godina konačno dobijemo svoj prostor – „Bunjevačku kuću” – istakla je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM.

Nikola Selaković i Suzana Kujundžić Ostojić

U znak zafalnosti najvridnije priznanje NSBNM – „Ivan Antunović”, za poseban doprinos očuvanju nacionalnog identiteta Bunjevaca, dodiljeno je Republiki Srbiji, a u ime pridsidnika **Aleksandra Vučića** primio ga je **Nikola Selaković**, ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja.

– Ovo je značajno priznanje koje Bunjevci dodiljivaje svojoj državi. Bunjevci su narod čija sudbina baš, ko ni sudbina Srba, često nije bila laka, a neritko smo sudbu i dilili tokom naše zajedničke istorije. Nećemo zaboravit vaše učešće i doprinos kojim je ispisana istorija tokom različiti perioda naši života na ovim prostorima, u borbi za slobodu i slobodnu otadžbinu – naglasio je Selaković, podsitivši na istorijsku odluku iz 1918. godine, na 25. novembar, kad su svoj glas za prisajedinjenje Banata, Bačke i Baranje dali i Bunjevci, odnosno 84 delegata iz ove zajednice.

– Razumimo vašu potribu da se sačuvate i očuvate, oduprete pokušajima prisvajanja vaše kulture el negiranja vašeg identiteta. Veoma je važno da budete spokojni i mirni u očuvanju svoje samobitnosti. Ustav Republike

Nikola Selaković

Žolt Sakalaš

Stevan Bakić

Suzana Kujundžić Ostojić

Srbije garantuje nepovridivost jednom ostvareni prava nacionalni manjina. To znači da ako je jednom dostignuto neko pravo, nikada više, ni jednim zakonom ne mož bit unazađeno. Za vas koji ste prošli kroz golgotu posli Drugog svitskog rata, to je jedna od najvažniji odredbi našeg Ustava – naglasio je Selaković.

Okupljene je pozdravio i **Žolt Sakalaš**, pokrajinski sekretar za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine-nacionalne zajednice, koji je naglasio da su Bunjevci važan element multikulturalnosti Vojvodine.

– Stotine godina su prošle od kako su se Bunjevci naselili u Vojvodini i učinili je boljom, vridnijom i bogatijom sredinom. Bunjevačka zajednica dala je jednu naročitu boju u koloritu ćilima nacionalni manjina u našoj Pokrajini. Koliko je taj ćilim poseban uviđamo u činjenici da u Vojvodini, u skladnom suživotu i uzajamnom poštivanju istrajava 29 nacionalni zajednica – poručio je Sakalaš, te je naglasio da je u bunjevačkoj zajednici dosta tog urađeno po pitanju očuvanja jezika, tradicije i kulturnog nasliđa, a pogotovo pripoznavanja Bunjevaca ko autohtone nacionalne zajednice.

Stevan Bakić, gradonačelnik Subatice, naglasio je kako je u protekle dvi i po godine urađeno tušta po pitanju očuvanja običaja, tradicije i kulture Bunjevaca.

– Maj 2021. godine biće upisan zlatnim slovima u istoriji bunjevačke zajednice, kad je i zvanično bunjevački jezik uveden u službenu upotribu na teritoriji Subatice. Tim smo stavili pečat na jednakost i specifičnost naše multietničke Subatice.

Gradonačelnik Subatice je podvuko velik demokratski iskorak u slobodi govora i izjašnjavanja, te je dodo da se u Srbiji posebna pažnja vodi o statusu nacionalni manjina.

– Ovo je prilika da vam čestitam nacionalni praznik i velik ju-bilej, al i izrazim veliku zafalnost bunjevačkoj zajednici koja veče-ras uručiva najveće priznanje. Možem samo obećat da će Varoš Subatica uvik bit podrška očuvanju nacionalnog identiteta Bunjevaca, ko i ostali zajednica, da ćemo zajedno uradit još tušta lipi stvari za našu varoš.

Obilužavanju nacionalnog praznika prisustvovali su i **Biljana Marković**, pridstavnica Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, **Milica Rodić**, pridstavnica OEBS-a u Srbiji, članovi aktuelnog saziva NSBNM, ko i članovi prithodna četiri saziva Savita, pridstavnici udruženja, te drugi brojni gosti.

Svečanost je obogaćena prigodnim kulturno-umitničkim programom, nuz folklor, muziku i prigodne stihove, a učestovali su KUDŽ „Bratstvo", **Majda Tumbas, Viola Biro, Anabela Stantić, Tanja Stantić, Gabrijela Diklić**, i Tamburaški orkestar „Rujna zora", dok je dokumentarni film u produkciji UK „Centar za kulturu Bu-njevaca" koncizno pridstavio rad Savita u protekle dvi decenije.

N. S.

NACIONALNI SAVIT BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE POSTOJI VEĆ DVADESET GODINA

Godine u znaku privazilaženja priprika

Istorija Bunjevaca u našim krajovima puna je uspona i padova, al i kad je izgledalo da je prid ovom zajednicom bedem, on je bio tek jedna priprika koju je tribalo prić. Činilo se da će 1945. godina bit tačka na postojanje jedne zajednice, al nije bilo tako – Bunjevci su živili i preživili do novog datuma, 23. februara 2003. godine. Prija tačno dvi decenije sustrili su se prošlost i budućnost, i sve ono o čemu su prijašnje generacije mogle samo klapit, za generacije koje dolaze postaje realnost i budućnost. Danas, dvadeset godina od te tačke Bunjevci uživaje veliki broj prava koja država Srbija garantuje nacionalnim manjinama, a posebno se to odnosi na Subaticu u kojoj je službeni jezik posto i onaj na kojem je 1745. godine pisan prvi Statut ove varoši.

Početak novog milenijuma donosi prikritnicu kako za Bunjevce tako i ostale nacionalne manjine kroz Zakon o zaštiti sloboda i prava nacionalni manjina, ubrzo i Pravilnik o izboru nacionalni savita. Svatajuć važnost formiranja nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, čeljad okupljena oko udruženja i političke partije krenili su putom njegovog osnivanja. Cilj konstituisanja bio je uređivanje zaštite nacionalne manjina od bilo kakog oblika diskriminacije, al i uspostavljanje instrumenata kojima bi se ostvarilo samoupravljanje u oblastima obrazovanja, službene upotribe jezika i pisma, obavištavanja i kulture. S uvirenjom da će svoju zajednicu najbolje štitit i za nju najbolje radit okupili su se članovi bunjevački udruženja i pojedinci, te je 23. februara 2003. godine održana Elektorska skupština, kojom su pridsidavali Nikola Babić ko nosilac inicijative, Đuro Bošnjak ko najstariji elektor i Stela Bukvić. Jednoglasno, 45 elektora izabralo je 21 člana prvog saziva Bunjevačkog nacionalnog savita koji je konstituisan u aprilu kad je za pridsidnika Savita izabran Nikola Babić, podpridsidnike Đuro Bošnjak i Šime Sekulić, a za pridsidnika Izvršnog odbora dr Aleksandar Bošnjak.

Detalj sa elektorske skupštine 23. februara 2003. godine: Stela Bukvić, Nikola Babić i Đuro Bošnjak

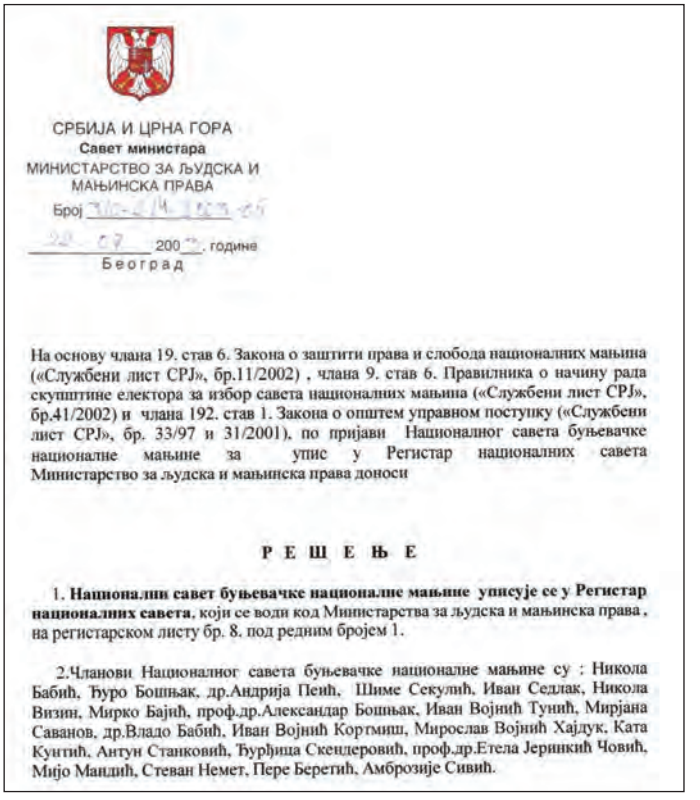

СРБИЈА И ЦРНА ГОРА
Савет министара
МИНИСТАРСТВО ЗА ЉУДСКА И МАЊИНСКА ПРАВА
Број
200 . године
Београд

На основу члана 19. став 6. Закона о заштити права и слобода националних мањина («Службени лист СРЈ», бр.11/2002) , члана 9. став 6. Правилника о начину рада скупштине електора за избор савета националних мањина («Службени лист СРЈ», бр.41/2002) и члана 192. став 1. Закона о општем управном поступку («Службени лист СРЈ», бр. 33/97 и 31/2001), по пријави Националног савета буњевачке националне мањине за упис у Регистар националних савета Министарство за људска и мањинска права доноси

Р Е Ш Е Њ Е

1. **Национални савет буњевачке националне мањине уписује се у Регистар националних савета**, који се води код Министарства за људска и мањинска права , на регистарском листу бр. 8. под редним бројем 1.

2.Чланови Националног савета буњевачке националне мањине су : Никола Бабић, Ђуро Бошњак, др.Андрија Пенћ, Шиме Секулић, Иван Седлак, Никола Визин, Мирко Бајић, проф.др.Александар Бошњак, Иван Војнић Тунић, Мирјана Саванов, др.Владо Бабић, Иван Војнић Кортмиш, Мирослав Војнић Хајдук, Ката Кунтић, Антун Станковић, Ђурђица Скендеровић, проф.др.Етела Јеринкић Човић, Мијо Мандић, Стеван Немет, Пере Бересић, Амброзије Сивић.

Na osnovu Zakona o nacionalnim savitima 2009. godine pripadnicima nacionalni manjina omogućeno je slobodnom voljom upisivanje u poseban birački spisak, a pripadnici bunjevačke zajednice su upisom potribnog broja stekli zakonsko pravo birat i bit birani, te od 2010. godine zajednica izlazi na neposridne izbore za Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine.

Aktuelnim sazivom Savita rukovodi dr Suzana Kujundžić Ostojić, koja je na toj funkciji bila i posli izbora 2014. i 2018. godine, te 2013. ko pridsidnica Privrimenog organa upravljanja. Raspuštanjom prvog saziva Savita 2010. godine dr Andrija Peić Tukuljac imenovan je pridsidnikom Privrimenog organa upravljanja. Posli izbora 2010. godine, pridsidnik Savita postaje Blaško Gabrić, a kasnije, na osnovu koalicionog sporazuma, Branko Pokornić.

Simboli i praznici

Simboli bunjevačkog identiteta osnivanjom Savita iskazani su kroz grb i zastavu, al i kroz nacionalne praznike. Pridlozi su 2005.godine i

usvojeni na sidnici Savita Republike Srbije za nacionalne manjine, kad su i definisani praznici bunjevačke nacionalne zajednice: „2. februar – Dan Velikog prela", „23. februar – Dan izbora prvog Nacionalnog savita", „15.avgust – Dan Dužijance" i „25. novembar – Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena".

Praznici oslikavaje kako bogatu kulturnu baštinu i tradiciju ovog naroda, tako i značajne istorijske datume za istu, a koji će istovremeno bit temelj očuvanju i nigovanju nacionalnog identiteta i običaja.

Odbori

Pitanje nacionalnog identiteta i njegovog očuvanja povireno je nacionalnim savitima njevim osnivanjom. Oblasti koje se nalaze pod direktnom ingerencijom savita su obrazovanje, obavištavanje, službena upotriba jezika i pisma i kultura. Njeva važnost ogleda se i u činjenici njevog međusobnog dopunjavanja.

Obrazovanje

Poput ostali oblasti i obrazovanje na bunjevačkom bilo je moguće pokrenit tek osnivanjom Nacionalnog savita. Avgusta 2007. Nacionalni prosvitni savit dono je konačnu odluku za uvođenje izbornog predmeta Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture i već škulske 2007/08. on je realizovan u varoškim i seoskim osnovnim škulama Subatice. Svoj naziv minja decembra 2018. godine i postaje Bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture.

U više razrede ovaj predmet uveden je 2011/12. škulske godine, dok je ko fakultativni predmet on u sridnje škule uveden 2020/21. škulske godine.

Na višem nivou obrazovanja, konkretno, već sedam godina na Pedagoškom fakultetu u Somboru, kroz predmet Etno-kulturna istorija Bunjevaca.

U cilju afirmacije, al i podizanja nivoa profesionalnosti u realizaciji predmeta, te u prvom redu pripravljanju nastavnog materijala oformljen je Aktiv učitelja pri Nacionalnom savitu. Rad na obrazovanju rezultiro je i udžbenicima koje je izdo Zavod za udžbenike.

Kultura

U vrime osnivanja Nacionalnog savita bunjevačka zajednica imala je šest udruženja, danas se može pofalit tri puta većim brojom. U tom smislu važno je spomenit i institucije koje je tokom dvi decenije Nacionalni savit osnovo. Nuz NIU BIC, Savit je septembra 2009. godine osnovo Fondaciju Mijo Mandić, a januara 2016. i UK Centar za kulturu Bunjevaca. Kako savrimen način života ostavlja sve manje vrimena u njegovom praktikovanju, a kako bi ono bilo i trajno sačuvano, Nacionalni savit je oformio Radni tim sa zadatkom rada na zaštiti nematerijalnog kulturnog nasliđa Bunjevaca. Kranji cilj jeste zaštita i upis elemenata u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasliđa i Reprezentativnu listu nematerijalnog nasliđa čovičanstva pri UNESCO-u.

Obavištavanje

Ubrzo nakon osnivanja NSBNM, krenilo sa s osnivanjom Novinsko izdavačke ustanove „Bunjevački informativni centar" s ciljom informisanja Bunjevaca na njevom maternjem jeziku. Na 9. sidnici Nacionalnog savita BNM, održanoj 18. juna 2005. godine objavljeno je da je Pokrajinski sekretarijat za informisanje podržo osnivanje ove institucije, te da se mož počet sa štampanjom informativno-političkog glasila „Bunjevačke novine". Ubrzo posli tog, Nacionalni savit kreće u razvijanje i osvajanje informativnog prostora putom drugi vrsta medija. Prva na listi, nuz televizijsku emisiju, bila je i radio emisija, a onda i list za dicu Tandrčak, koji je s počela pratio potribe nastave izbornog predmeta bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture.

Službena upotriba jezika i pisma

Kako bi u cilosti mogli primenjivat zakonske odredbe službene upotribe jezika i pisma, najvažniji projekat bunjevačke zajednice postala je standardizacija bunjevačkog govora, za šta je bilo potribno izradit i naučno-lingvističku građu, a 15. marta 2019. godine javnosti je pridstavljen Ričnik bački Bunjevaca u izdanju Matice srpske i Gramatički i pravopisni priručnik bunjevačkog jezika. Dvi godine kasnije na inicijativu Savita, koja je pritočena u pridlog gradonačelnika Subatice Stevana Bakića, započeta je procedura koja će za krajnji cilj imat uvođenje bunjevačkog jezika i pisma u službenu upotribu na teritoriji varoši. Konačno, bunjevački jezik je posto četvrti službeni jezik u Subatici, simbolično 14. maja 2021. godine, tačno 76 godina od naloga Glavno-oslobodilačkog odbora o ukidanju imena Bunjevac.

Uvođenje bunjevačkog jezika u službenu upotribu na teritoriji Subatice ubrzalo je i rad na završetku gramatike bunjevačkog jezika koja je juna 2022. godine pridstavljena javnosti.

Prva kompletna Gramatika bunjevačkog jezika štampana je u izdanju Zavoda za udžbenike iz Beograda, Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i Bunjevačkog edukativnog i istraživačkog centra „Ambrozija Šarčević".

Pomenuta izdanja pridstavljaje sigurnost i garant za očuvanje jezika pa i same zajednice koja ga na ovim prostorima koristi više od četri vika.

Vridna izdanja

Na kraju, al nikako manje važno, potribno je istaknit brojna izdanja i saradnju koju je tokom godina Nacionalni savit izgradio s brojnim ustanovama, na varoškog, pokrajinskom i državnom nivou. Izdvajamo najvažnija izdanja:

- 2017. godine u Novom Sadu u saradnji s Muzejom Vojvodine nastaje Zbornik radova „Kultura i identitet Bunjevaca"

- Krajom 2021. Centar za kulturu Bunjevaca objavio je studiju „Bunjevci u procepu stvaranja nacionalnog identiteta". Pomenuta knjiga i ona pridstavljena lane pod nazivom „4 veka od prvog pomena imena Bunjevac u Bačkoj" dio su većeg, četvorogodišnjeg projekta pod nazivom „Istorija bački Bunjevaca", započetog 2021. godine, koji triba rezultirat istorijom bunjevačke zajednice.

Vodeć računa i o Bunjevcima u Mađarskoj i činjenici da tamo još uvik nisu priznati ko posebna nacionalna zajednica nastaje dvojezična knjiga u izdanju UK Centar za kulturu Bunjevaca pod nazivom „Bunjevci - odabrani tekstovi iz mađarske stručne literature o istoriji, naseljavanju i etnologiji Bunjevaca od prve polovine 19. vika do 1918. godine", koju je bunjevačka zajednica u susidnoj državi dočekala ko rišenje za njevo konačno priznanje. U tom pravcu činjenica je da su Bunjevci sve vidljivija zajednica u Mađarskoj, čemu svidoči i činjenica da je 26. marta prošle godine u sklopu svečanog programa, a na inicijativu varoški vlasti, isprid Varoške kuće u Baji istaknuta zastava – nacionalno obilužje Bunjevaca.

Svitla budućnost

Osvrt na dosadašnji rad Nacionalnog savita, meće prid čovika činjenicu da su za dvi decenije postojanja Savita postavljeni čvrsti temelji za nastavak razvijanja, unapriđivanja i institucionalnog organizovanja Bunjevaca. Ovom godišnjicom nije metnuta tačka na postignuto, već tri tačke prid svitlu budućnost bunjevačke zajednice.

Materijal iz dokumentarnog filma u produkciji UK „Centar za kulturu Bunjevaca"

ODRŽANA ŠESTA SIDNICA NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Izabrani odbori Savita

U četvrtak, 9. februara, u prostorijama „Bunjevačke matice", održana je šesta sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Ona je sazvana sa devet tačaka Dnevnog reda, al je Dnevni red prominjen, odnosno, sidnica je održana sa šest tačaka koje su u prvi plan metnile izbor zaminika pridsidnice i podpridsidnika Savita, te izbore članova odbora u oblastima nad kojima Savit ima nadležnost.

Tako je za zaminika pridsidnice NSBNM izabran **Veljko Vojnić**, dok će podpridsidnik bit **Dejan Parčetić**. Izabran je i Izvršni odbor u kojem su **Tihomir Vrbanović** (pridsidnik) i članovi **Nikola Žuljević, Sandra Iršević, Slavica Saulić** i **Jadranka Tikvicki**. U Odboru za obrazovanje su **Jadranka Tikvicki** (pridsidnica), **Ruža Josić** i **Slađana Marković Štetak**; u Odboru za kulturu **Antuš Romić** (pridsidnik), **Mirko Babičković, Antun Fratrić, Franjo Parčetić, Miroslav Vojnić Hajduk** i **Gabrijela Diklić**; u Odboru za obaviштavanje **Aleksandar Bošnjak** (pridsidnik), **Sandra Iršević** i **Ružica Parčetić**; u Odboru za službenu upotribu jezika **Veljko Vojnić** (pridsidnik), **Suzana Kujundžić Ostojić** i **Ivan Dulić**.

Usvojeni su i zapisnici sa druge, treće, četvrte i pete sidnice, održane elektronski, dok je pod tačkom razno pridsidnica NSBNM **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, izmed ostalog, prinela informaciju da je lokalna samouprava opridilila određena sridstva za kupovinu

PARČETIĆ: IMAMO TUŠTA POSLA

– Moram se zafalit pridsidnici i članovima Savita na ukazanom povirenju. U protekle dvi godine smo uradili velik poso za bunjevačku zajednicu, al tu ne stajemo, jel nas čeka još tušta poslova. Svakako, pridsidnica ne mož sama, pa je zato izabrala i svoje najbliže saradnika. Svima zajedno nam pridstoje veliki izazovi, a ovako složni i jedinstveni, to možemo uradit za naše Bunjevce. U budućnosti nam pridstoje i savitodavna tila, imamo viziju i čekamo rezultate.

VOJNIĆ: JOŠ VEĆI DOPRINOS

– Ovo mi je treći mandat u NSBNM, nuz to imam i tri mandata u Skupštini Subatice, tako da je tu već dosta iskustva. Mislim da sam i u ranijem periodu pokazo dobre rezultate, a nadam se da ću ovom prilikom dat još veći doprinos. Pogotovo tu mislim na vođenje Odbora za službenu upotribu jezika. Jel, zafaljujući pridsidnici i meni dali smo smisao ovom odboru, jel je bunjevački jezik, na našu inicijativu i podršku gradonačelnika Bakića, Skupština uvrstila med zvanične jezike u Subatici. Nastavićemo u tom pravcu, da polagano uvodimo službeni jezik u upotribu, kako smo se i dogovorili.

VRBANOVIĆ: OPRAVDAT POVIRENJE

– U Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine sam već treći mandat, u prithodnom sazivu sam bio član Izvršnog odbora, odnosno zaminik, tako da već imam iskustva u radu ovog tila. Nadam se da ću ukazano povirenje opravdat u narednom periodu. Pridstoji nam period koji nosi dosta obaveza i poslova, al smo spremni da, ko i do sad, damo sve od sebe kako bi sve završili.

ROMIĆ: PODRŠKA SARADNIKA

– Kako sam prija bio član Odbora za kulturu, dobro znam koliko ima posla u ovoj oblasti. Mislim da ću, zajedno sa svojim saradnicima, uspit uradit ono što je zacrtano. Svi smo mi upoznati sa poslom, samo se triba dobro organizovat i angažovat. Osim nas šestero koji smo u Odboru, tu su i drugi koji pomažu, pa ćemo zajedničkim snagama organizovat sve manifestacije u oblasti kulture Bunjevaca, onako kako i triba. Dakle, posla ima dosta, al to nije ništa na čega nismo već i navikli. Spremamo se i radimo sve ono što je prid nama.

BOŠNJAK: NOVI IZAZOVI

– U prošlom sazivu sam bio član ovog Odbora, a sad mi je pripala čast, al i jedna velika odgovornost da vodim jedan od najvažniji odbora. Prid nama su zaista ozbiljni izazovi, jel nova vrimena nose nove načine obavištavanja. Zato moramo bit aktuelni i mi, da budemo što više prisutni na elektronskim medijima, al i da to bude što prikladnije, kako bi što više naši Bunjevaca, al i svi drugi koji cine naš rad, budu obavišteni o našim aktivnostima, običajima...

TIKVICKI: ZA NOV ISKORAK

– Nastavljamo tamo di smo stali, ovo je važan segment za našu zajednicu. Možem kazat da ima prid nama dosta posla, u prithodnom sazivu nismo ni stigli sve uradit. Nadam se da će Odbor za obrazovanje formiran u ovom sazivu imat više uspiha. Čekamo poso koji je prid nama, štogod što triba završit, štogod što triba tek počet, a sve će nam to donet jedan novi iskorak.

„Bunjevačke kuće“ u Subatici, te je podsitila da će 23. februara bit obilužen nacionalni praznik „Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita“.

– Kao i za svaki saziv, sve nas zajedno čeka tušta posla. Kad se, posli četri godine osvrnemo, i kad kogod bude pravio 20 godina od ovog dana, moće kazat da smo uradili štogod vridno. Očekiva nas uskoro i nova sidnica NSBNM, ali sve zajedno nas očekiva jak tempo. Divanili smo prija o tušta stvari koje bi volili uradit, a sad smo i dobili priliku da se pokažemo – kazala je dr Kujundžić Ostojić.

Na sidnici je bilo primetno da je bilo izostanaka, kvoruma je bilo, dio članova Savita je bio opravdano odsutan, a saznajemo i da slide dvi promine.

– Došlo je do pismeni ostavki, iz lični i poslovni razloga. Rič je o dva člana savita sa liste 1 sa izbora za NSBNM. To smo uredno prijavili i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog i Republičkoj izbornoj komisiji, a sad očekivamo imenovanje novi članova sa te liste – kaže dr Kujundžić Ostojić, a dodaćemo da su ostavke na misto člana savita NSBNM dali **Tamara Babić** i **Boris Bajić**.

N. S.

Upravni odbor Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” na osnovu Statuta, na 1. sidnici održanoj 6.3.2023. raspisiva:

Konkurs

za izbor upravnika Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” (u daljem tekstu „Centar”)

Za upravnika „Centra“ mož bit izabrano lice koje će vršit poslove upravnika van radnog odnosa, koje posiduje visoku stručnu spremu, magistarske i doktorske studije vezane za bunjevačku kulturu. Ima 5 godina iskustva u vođenju institucije kulture oblasti bunjevačke nacionalne zajednice i znanje bunjevačkog jezika.

Nuz molbu je potribno dostavit:

1. Dokaz o stečenom visokom obrazovanju, magistarskim i doktorskim studijama
2. Opis aktivnosti u dosadašnjem radu u oblasti kulture bunjevačke nacionalne zajednice
3. Izjavu o stepenu znanja bunjevačkog jezika
4. Program rada „Centra” za mandatni period

Rok za podnošenje molbe je osam dana od dana objavljivanja konkursa u „Bunjevačkim novinama” broj 213, misec mart 2023. Oglas konkursa je objavljen i na sajtu: www.bunjevci.net.

Prispile molbe razmotriće Upravni odbor „Centra“. Upravni odbor daje mišljenje o ispunjenosti uslova po konkursu za svakog kandidata koji je konkuriso. Ima pravo izvršit ocinu iskustva i znanja u oblasti kulture bunjevačke nacionalne zajednice i stepena poznavanja bunjevačkog jezika, za svakog kandidata.

Upravni odbor „Centra“ u roku od dva dana pridlaže Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine jednog kandidata za imenovanje upravnika „Centra”.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine imenuje upravnika na prvoj sidnici koja slidi.

Pridsidnik Upravnog odbora Ustanove kulture„Centra za kulturu Bunjevaca“

Tihomir Vrbanović

SASTANAK MINISTRA S PRIDSTAVNICIMA NACIONALNI SAVITA NACIONALNI MANJINA

Ministarstvo – druga kuća za nacionalne manjine

U sridu, 22. februara, u Palati Srbije je održan svečani prijem za pridstavnike nacionalni savita nacionalni manjina u Srbiji, za njeve pridsidnike i pridsidnike izvršni odbora. Sastanak je održo **Tomislav Žigmanov**, ministar za ljudska i manjinska prava, a cilj je, izmed ostalog, bio da se susritne sa svim najvišim pridstavnicima nacionalni savita nakon što su izbori u ovoj oblasti održani u novembru 2022. godine.

Kako je istako Žigmanov, ove godine je Ministarstvo uspilo povećat nivo sridstava koji će bit naminjeni funkcionisanju nacionalni savita u Srbiji i to za 17 posto. To je prvo ovako povećanje nakon deset godina, a stižu i najave da će u Ministarstvu i dalje radit na osnaživanju i poboljšanju statusa nacionalni savita u Srbiji.

– Ovo je vaša druga kuća, i njezina vrata će i dalje bit otvorena za svaku vašu inicijativu, pridlog, pa i pritužbu. Vi ste legitimna, na temelju zakona osnovana pridstavnička tila nacionalni manjina, koja polažu pravo na samoupravu u oblastima kulture, obrazovanja, informisanja i službene upotribi vašeg jezika i pisma. Vaša uloga u ostvarivanju ti prava mora bit aktivna, a na nama je da osiguramo sve da se ista i u cilostim i svim dilovima javne uprave ostvare – naglasio je ministar i podvuko da blizu 13% građana Srbije pripada nacionalnim zajednicama, te je nastavio:

– Dogovorili smo okvire naše saradnje i način na koji ćemo radit. Izborni procesi su održani brez ikakvih većih deficita, to znači da je demokratski legitimitet u punom kapacitetu.

Bunjevačku nacionalnu manjinu pridstavljali su **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, i **Tihomir Vrbanović**, pridsidnik Izvršnog odbora NSBNM.

– Za bunjevačku nacionalnu zajednicu, ko i za sve druge u Srbiji, glavni partner u ostvarivanju manjinski prava jeste Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog i naravno da nam je ovo važan susrit. Posli izbora se konačno nalazimo svi zajedno i prilika je ovo da se upoznamo i vidimo ko su nam nove kolege, odnosno ko su oni koji su ostali od prija – kazala je pridsidnica NSBNM, pa je nastavila:

Suzana Kujundžić Ostojić i Tihomir Vrbanović

– Ovo nam je peti saziv Savita, posli 20 godina imamo ne probleme, nego izazove, priprike priko koji triba prić. Većinu smo uradili, napravili smo temelj i osnovu i gradimo dalje. Radimo na sve četri oblasti u kojima se staraju saviti, radimo na promociji obrazovanja, na informisanju, medijima, kulturi. Kazala bi da se dobro snalazimo.

Dr Kujundžić Ostoji je na kraju potvrdila da med nacionalnim savitima postoji dobra saradnja, a pogotovo se to mož kazat za Subaticu koja je poznata po svojoj multikulturalnosti **N. S.**

(info i foto srbija.gov.rs)

SASTANAK MINISTRA PROSVITE REPUBLIKE SRBIJE SA PRIDSTAVNICIMA NACIONALNI SAVITA NACIONALNI MANJINA

Povećan broj učenika koji se obrazuju na jezicima nacionalni manjina

U Vladi Republike Srbije, u utorak, 2. marta, održan je sastanak ministra prosvite **Branka Ružića** i državnog sekretara Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društven dijalog **prof. dr Rejhana Kurtovića** sa pridstavnicima nacionalni savita nacionalni manjina, na kojem je saopšteno da je povećan obuhvat učenika koji se obrazuju na jezicima nacionalni savita nacionalni manjina.

– U ovoj škulskoj godini ukupno 5,7 % učenika pohađa cilokupnu nastavu na jednom od osam jezika nacionalni manjina – na albanskom, bošnjačkom, bugarskom, mađarskom, rumunskom, rusinskom, slovačkom i hrvatskom jeziku – poručio je ministar Ružić, dodajuć da je u obrazovnom sistemu za učenike pripadnike nacionalni manjina koji cilokupnu nastavu slušaje na srpskom jeziku obezbeđeno izučavanje maternjeg jezika i kulture kroz 16 izborni program Maternji jezik/govor sa elementima nacionalne kulture.

Državni sekretar prof. dr Rejhan Kurtović navo je da Vlada Republike Srbije pokaziva spremnost da intersektorski rišava sve izazove sa kojima se suočavaje nacionalni saviti nacionalni manjina. On je kazo kako je obrazovanje jedno od osnovni manjinski prava i da Srbija implementacijom tog prava mož bit ponosna.

– Ministarstvo prosvite je u minulom periodu uradilo tušta na polju obrazovanja nacionalni manjina na manjinskim jezicima, čemu u prilog divani mnoštvo konkretni primera, a ovaj današnji sastanak pokaziva da se taj trend i dalje nastavlja. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog će zajedno i sinhronizovano sa Ministarstvom prosvite i drugim ministarstvima, ko i nacionalnim savitima nacionalni manjina, uložit sve potribne kapacitete da manjinska prava u Republici Srbiji budu na najvišem mogućem nivou – istako je Kurtović.

Ministar Ružić najavio je na sastanku da će Ministarstvo, zbog daljeg unapriđivanja kvaliteta obrazovanja pripadnika nacionalni manjina, u skladu sa Strategijom do 2030 godine, radit na unapriđivanju inicijalnog obrazovanja nastavnika na maternjem jeziku sa ciljom obezbeđivanja kvalifikovanog nastavnog kadra, jačanju Srpskog ko nematernjeg jezika za pripadnike nacionalni manjina, ko i stručnom usavršavanju na jezicima nacionalni manjina.

N. S.

(info i foto minljmpdd.gov.rs)

POTPISANI UGOVORI SA PRIDSTAVNICIMA NACIONALNI SAVITA NACIONALNI MANJINA

Nacionalni saviti ko partneri Sekretarijata

Pridstavnicima nacionalni savita nacionalni manjina s teritorije AP Vojvodine u ponediljak, 26. februara, svečano su uručeni ugovori vridnosti od 61,6 miliona dinara za sufinansiranje stalni troškova i redovne dilatnosti u 2023. godini.

– Prithodna godina je bila zdravo značajna kad je rič o pripadnicima nacionalni manjina. Osim tog što smo intenzivno radili na novom akcionom planu za ostvarivanje prava nacionalni manjina, imali smo popis stanovništva, ko i izbore za nacionalne savite. Sotim u vezi, niki od vas ode ste novoizabrani pridsidnici i pridsidnice nacionalni savita, a niki ste reizabrani na te funkcije. Vi ste na jednom novom početku, kad zajedno s novim članovima vaši savita krećete u realizaciju aktivnosti iz vaše nadležnosti, a cilj jeste unapridivanje prava vaši pripadnika nacionalne zajednice. Na tom putu, uvik možete računat na podršku našeg sekretarijata – izjavio je podpridsidnik Pokrajinske vlade i pokrajinski sekretar **Žolt Sakalaš** prilikom uručivanja ugovora.

U oblasti manjinskog obrazovanja, očuvanja identiteta, ko i službene upotribe jezika i pisma – nacionalni saviti jesu ravnopravni partneri Sekretarijata, te se mnoge od naši odluka donose nuz pridhodno savitovanje i nuz konsultacije s nacionalnim savitima iz Vojvodine, divanio je Sakalaš, te je nastavio:

– Ukupni iznosi koje ove godine dodiljivamo isti su ko i pridhodne godine, al potvrđivaje postojanost, tendenciju i prija svega opridiljenje Pokrajinske vlade i našeg Sekretarijata da se i ubuduće ulaže u rad i razvoj nacionalni savita, dilom i povećanjom finansijske pomoći u budućnosti – zaključio je Sakalaš.

Suzana Kujundžić Ostojić je potpisala ugovor u ime NSBNM

Novčana sridstva u ukupnom iznosu od 61.6 miliona dinara, određena na osnovu ugovora, dodiljivaje se putom rišenja, za stalne troškove i redovnu dilatnost 17 nacionalni savita s teritorije AP Vojvodine, u četri jednaka dila na kvartalnom nivou, do kraja 2023. godine. Ugovore su uručivali podpridsidnik Pokrajinske vlade, pokrajinski sekretar Žolt Sakalaš i zaminica pokrajinskog sekretara Slađana Bursać.

U ime Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine ugovor je potpisala **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM. Ona je tom prilikom istakla kako je ovaka podrška Pokrajine značajna:

– Važna su nam svaka sridstva, jel brez nji ne bi mogli radit, a sridstva koja dobijamo od Pokrajine iznose otprilike 15% od ukupnog budžeta našeg Nacionalnog savita. Ove godine ćemo ih, ko i ranije, raspodilit na rad koji je vezan za obrazovanje, kulturu i službenu upotribu jezika i pisma. Sridstva se raspodiljuju prema Zakonu, kako se to i mora radit, a ona su za NSBNM, na žalost, sve manja. Nadam se da će nam naredna godina bit bolja – ističe dr Kujundžić Ostojić, pa dodaje na kraju:

– Akcenat će ove godine bit na polju kulture, a najviše radimo trenutno na četvorogodišnjem projektu „Istorija bački Bunjevaca". U skorijem periodu čeka nas knjiga „Plemićke porodice bački Bunjevaca" i biće to jedno od kapitalni dila za naš identitet i cilu našu zajednicu.

N. S.

(info: Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice)

PODRŠKA JAČANJU VLADAVINE PRAVA U REPUBLIKI SRBIJI

Podizanje svisti o značaju prava manjina

U Beogradu je, u Palati Srbije, 8. februara, održan sastanak u okviru projekta „Podrška jačanju vladavine prava u Republiki Srbiji" koji se tiče unapređenja položaja nacionalni manjina u Srbiji. U narednim redovima prinosimo saopštenje za medije.

Unapređenje položaja nacionalni manjina kroz podizanje svisti o značaju prava nacionalni manjina, jačanje kapaciteta na lokalnom nivou, ko i uspostavljanje sistema praćenja realizacije Akcionog plana za nacionalne manjine, bile su glavne teme sastanka državnog sekretara Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, **prof. dr Rejhana R. Kurtovića**, direktora ECMI, **prof. dr Vela Petaia**, kao i pridstavnika Delegacije EU u Srbiji i GIZ-a, u okviru projekta „Podrška jačanju vladavine prava u Republiki Srbiji" finansiranog od strane EU i nemačkog Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ).

Zafaljujuć se učesnicima što pripoznaju značaj i važnost zaštite prava nacionalni manjina, državni sekretar prof. dr Rejhan Kurtović je istako da Republika Srbija ima dobar ustavni i zakonodavni okvir, ko i institucionalni sistem zaštite nacionalni manjina, a o tome koliko se vodi računa o pravima nacionalni manjina divani i činjenica da su resorni ministar, zadužen za ljudska i manjinska prava, ko i državni sekretar upravo iz manjinski zajednica. To je dobar priduslov, kazo je on, da se pripadnici nacionalni manjina sa najvišeg nivoa vlasti mogu bavit implementacijom manjinskih prava i kreiranjom manjinski politika.

Sastanak Vela Petaia i Rejhana R. Kurtovića

– U Srbiji imamo 24 nacionalna savita nacionalni manjina što znači da imamo veliku disperziju nacionalni manjina. U tom smislu, slobodno možemo kazat da su pojedine nacionalne manjine u potpunosti integrisane u društvo i da imaje ostvaren visok nivo prava, dok sa druge strane, imamo nacionalne manjine koje zahtivaje posebnu pažnju, dodatno osnaživanje i podršku u podizanju nivoa njevi prava – kazo je državni sekretar i dodo:

– Nacionalne manjine pridstavljaje bogatstvo Republike Srbije, čemu u prilog govori multinacionalnost i multikulturalnost naše zemlje sa kojom se ritko koja država mož pofalit. Ministarstvo će, nuz različite projekte sa domaćim i međunarodnim partnerima, uvik nastojat da prati nivo manjinski prava u Republiki Srbiji ko i njevu stalnu afirmaciju i podizanje na što veći nivo u skladu sa univerzalnim i regionalnim standardima manjinske zaštite.

Na sastanku je pridstavljen plan aktivnosti koje će sprovodit Evropski centar za manjinska pitanja (ECMI) iz Flensburga do sridine 2025. godine i kojima su obuvaćene četri oblasti – unapređenje metodologije za praćenje ostvarivanja Akcionog plana za nacionalne manjine; jačanje kapaciteta nacionalni savita nacionalni manjina; jačanje kapaciteta savita za međunacionalne odnose; ko i podizanje svisti državni službenika o pravima nacionalni manjina.

Pridstavljene aktivnosti, usmirene ka realizaciji dila akcionog plana za poglavlje 23 kojima se unapređiva položaj nacionalni manjina, sprovodiće projektni tim Evropskog centra za manjinska pitanja (ECMI) iz Flensburga (Nemačka) koji se bavi istraživanjom različiti aspekata zaštite nacionalni manjina u Evropi.

Projektnu podršku aktivnostima usmirenim na unapređenje položaja nacionalni manjina pruža projekat „Podrška jačanju vladavine prava u Republiki Srbiji", finansiran od strane EU i nemačkog Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ), a za čiju je implementaciju zadužen Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

N. S.

(info i foto minljmpdd.gov.rs)

SUBATICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA FEBRUAR

Ambasador Republike Francuske positio Subaticu

U našoj varoši boravio je ambasador Republike Francuske u Republiki Srbiji **Pjer Košar**. U srdačnom divanu s ambasadorom, gradonačelnik varoši Subatice **Stevan Bakić** izrazio je nadu za proširenje uspišne saradnje na svim poljima sa ovom Republikom:

– Podsitiću vas da diplomatski odnosi Republike Srbije i Republike Francuske imaju dugu tradiciju, oni su uspostavljeni 20. marta davne 1839. godine u varoši Kragujevcu, ondašnjoj pristonici Srbiji. Ravno prija 184 godine. To samo divani o tom kolika je to povezanost. Snažnije partnerstvo dobija na značaju 15. i 16. jula 2019. godine kada je pridsidnik Francuske gospodin Emunuel Makron positio Srbiju. Do dana današnjega ono što triba da se zna da na teritoriji Republike Srbije posluje 100 francuski kompanija koje zapošljavaje 17 hiljada ljudi. Dogovorili smo se, i izrazio sam želju da bi Republika Francuska ko velika država ekonomski jaka i značajan politički faktor tribala imat jednu francusku kompaniju koja bi postala dio porodice strani investitora u Slobodnoj zoni.

Ambasador Pjer Košar zafalio je na srdačnom prijemu i istako da je vođen divan na nikoliko tema med kojima su i dešavanja iz oblasti kulture na kojima su prisutni i učesnici iz ove zemlje:

– Znajuć da je Subatica bogata varoš što se tiče baštine i kulturni aktivnosti, to je i oblast o kojoj smo divanili sa gospodinom gradonačelnikom. Pomenio bi i da Francuska učestvuje i na Filmskom festivalu na Paliću. Oblast kulture je jedna od oblasti u kojoj se mož razvijat saradnja. Francuski institut u Novom Sadu ima želju razvija saradnju sa institucijama kulture.

Na organizovanom sastanku u Zelenoj sali Varoške kuće bilo je riči i o programu Francuske razvojne agencije, o saradnji sa Svitskom bankom i sa Ministarstvom za razvoj i izgradnju.

Održana 32. sidnica Skupštine Varoši Subatice

Na dnevnom redu 32. sidnice Skupštine Varoši Subatice koja je održana u Velikoj vićnici Varoške kuće prid odbornicima se našlo 16 tačaka dnevnog reda.

Izmed ostalog usvojen je Lokalni akcioni plan zapošljavanja za tekuću godinu po kojem Lokalna samouprava obezbeđiva ukupno 10 miliona dinara, a pored tog konkurisaće se i kod Nacionalne službe za zapošljavanje, kazo je **dr Balint Pastor**, pridsidnik Skupštine varoši Subatice:

– Nacionalna služba za zapošljavanje će takođe obezbedit sridstva za ostvarenje ovoga cilja, al iz Varoškog budžeta ukupno 10 miliona dinara biće izdvojena za tri namine. To je za zapošljavanje teško zapošljivi kategorija stanovništva, pored tog za samozapošljavanje i za zapošljavanje u okviru Programa javni radova. Zafaljujuć ovom programu će se obezbedit radna mista el radno angažovanje za ukupno 61 našeg varoščanina.

Na 32. sidnici Skupštine donet je i Program korišćenja sridstava budžetskog fonda za zaštitu životne sridine varoši Subatice za 2023. godinu:

– Ima tu razni namina. To su aktivnosti upravljanja, zaštite životne sridine, monitoring zaštite prirode, upravljanje ostalim vrstama otpada, rad Regionalne deponije, ko i nabavka tipski posuda za odlaganje otpada. Za sve ove namine obezbediće se u ovom našem budžetskom Fondu za zaštitu životne sridine ukupno 178,2 miliona dinara što je više od prošlogodišnjeg iznosa, u prošloj godini je bilo potrošeno 147,8 miliona dinara. Ove godine izdvojićemo značajnija sridstva za ekologiju i konkursi će uskoro bit raspisani.

Na 32. sidnici Skupštine varoši Subatice usvojena je i Odluka o izradi Plana detaljne regulacije solarne elektrane na lokaciji pored bivše fabrike „Azotara". Prema ričima nadležni sa donošenjom ove Odluke stiču se uslovi za dalje pribavljanje dokumentacije, lokacijski uslova i dozvole za izgradnju i priključenje na sistem. Na sidnici su usvojeni i Izvištaji i finansijski planovi varoški fondova i fondacija.

Nastavak radova na zgradi Narodnog pozorišta

U Zelenoj sali Varoške kuće potpisan je ugovor o Javnoj nabavki za nastavak radova na rekonstrukciji, adaptaciji i izgradnji zgrade Narodnog pozorišta, izmed pridstavnika Varoške uprave Varoši Subatice i pridstavnika kompanije „SMB gradnja".

Za potribe 8/2 faze izdvojeno je štogod više od milijardu i 154 miliona dinara, istako je gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić**:

– U strukturi tog iznosa sridstva su opridilili Republika Srbija, priko Ministartsva kulture, 400 miliona dinara, Uprava za kapitalna ulaganja, priko Pokrajinske Vlade, 674 miliona dinara i varoš Subatica, 80 miliona dinara. Ono što je najbitnije za mene ko gradonačelnika, za varoš Subaticu i za sve njezine varoščane je što je poso dobila kompanija „SMB gradnja", najveći garant da će taj poso bit kvalitetno urađen i u roku završen zbog svi ozbiljni referensi koje ta firma posiduje u izvođenju građevinski radova. Tu bi iskoristio priliku i izrazio veliku zafalnost pridsidniku Pokrajinske vlade Igoru Miroviću na jednoj ogromnoj pomoći, ne samo kad je u pitanju izvođenje radova na subatičkom Narodnom pozorištu neg na svu vrstu pomoći koju Pokrajinska vlada u proteklim godinama pruža u svim oblastima vezani za varoš Subaticu.

Potpisivanju ugovora prisustvovo je i pridsidnik Vlade AP Vojvodine **Igor Mirović**:

– Pokrajinska vlada je uradila jednu važnu stvar. Mi smo za rekonstrukciju u ovom poslidnjoj fazi izdvojili novac koji je tribala izdvojit Vlada Republike Srbije i jednostavno smo to uradili iz želje i iz namire da ubrzamo rekonstrukciju, završimo radove. Da smo čekali taj jedan dio novca koji je tribalo izdvojit Ministarstvo kulture kraj ovi radova bi se pribacio u 2024. godinu. Uspili smo da ko tim, nuz međusobnu koordinaciju, obezbedimo jedan dio sridstava od 674 miliona dinara ukupno koliko je neophodno i nadam se već naredni dana počet radovi. Ode ima i dosta uvozne opreme tako da će se čekat na nabavku, al da eto tokom 2023. godine zaista subatičko Narodno pozorište ponovo dobije onaj sjaj koje je imalo kadgod, posebno tokom 80-ti i 90-ti godina kada su brojni renomirani umitnici iz tada bivše Jugoslavije, pa Srbije, gostovali ode i ostvarivali zapažene rezultate na umitničkom planu.

Ugovor su potpisali **Marija Ušumović Davčik**, načelnica Varoške uprave, i **Predrag Petričević**, direktor „SMB gradnje". Potpisivanju ugovora prisustvovala je i **Dragana Milošević**, pokrajinska sekretarka za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama.

Javna rasprava o Nacrtu zakona o izminama i dopunama Zakona o planiranju i izgradnji

Nakon što je održana u Novom Sadu i Nišu, u Subatici, u Velikoj vićnici Varoške kuće takođe je organizovana Javna rasprava o Nacrtu zakona o izminama i dopunama Zakona o planiranju i izgradnji.

Aleksandra Damjanović, državni sekretar u Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture istakla je prija javne rasprave da će se akcenat u Nacrtu izmed ostalog dat na tzv. „zelenu agendu":

– Zakon o planiranju i izgradnji je donet i stupio je na pravnu snagu 11. septembra 2009. godine. Od tad smo imali čak 10 izmina i dopuna ovog Zakona. Ovo je 11-ta izmina Zakona o planiranju i izgradnji, al prosto život ide neminovno brzo i vrime je bilo da se određena rišenja za koja se u praksi pokazalo da nisu dala očekivane rezultate izmine sve sa jednim ciljom da svi učesnici u postupcima izgradnje imaje brže, efikasnije i transparentnije postupke za ostvarivanje prava na izgradnju. Ono što karakteriše ove izmine Zakona jeste takozvana „zelena agenda" koja podrazumiva dosta odredbi kojima će se, kazala bi, unapridit prija svega život i kvalitet života naši varoščana.

Lokalnim samoupravama propisana je obaveza da u roku od 3 godine donesu planove koji se mogu direktno primenit, odnosno planove na osnovu koji se mogu izdat lokacijski uslovi, dodaje Damjanović:

– Ovo ne samo da je dobra stvar za sve stanovnike ti jedinica lokalni samouprava jel će steknit mogućnost zakonito gradit, već sa druge strane i pogodnost u smislu da sve naše opštine imaje zakonitu mogućnost da ponude svojim varoščanima da zakonito dobijaju građevinske dozvole. Ovaj postupak mi smo oročili na 12 miseci za donošenje svi ti planski dokumenata, a odredba glasi da na 70 posto građevinskog područja se moraje donet i usvojit ti planski dokumenti. Ovo nije samo olakšanje za varoščane, već je sa druge strane i obaveza jedinica lokalni samouprava. Zato mi dolazimo na Javne rasprave, jel, cigurna sam a to se već pokazalo u prithodnom ciklusu, da smo sa održani Javni rasprava dobili vrlo kvalitetne sugestije, kako bismo mogli i dalje da unapridimo odredbe koje su sada u Nacrtu zakona.

Zakonski rok za okončanje postupaka javni rasprava ističe 20. februara, potom slidi zakonska procedura razmatranja, prihvatanja el odbacivanja dobijeni sugestija na javnim raspravama i sačinjavanje finalnog teksta Nacrta zakona koji dalje ide na mišljenje svim relevantnim organima.

„Stanje u stočarstvu Srbije – kako dalje"

U okviru tematske sidnice Parlamenta privridnika Regionalne privridne komore Severno-bačkog upravnog okruga održan je skup pod nazivom „Stanje u stočarstvu Srbije – kako dalje".

Skupu je prisustvovala državna sekretarka u ministarstvu poljoprivride, šumarstva i vodoprivrede Ivana Popović koja je istakla da je ovogodišnji budžet u ministarstvu rekordan:

– Ono što je važno da kažemo je da je stočarstvo izuzetno bitna grana u poljoprivridi i smatram da ne postoji poljoprivrida brez stočarstva. Jedan od naši prioriteta u 2023. godini je svakako podizanje stočnog fonda i iz tog razloga su ovi skupovi bitni. Mi smo takođe imali priliku skoro izać sa informacijom da je pridsidnik Srbije Aleksandar Vučić najavio da će se premija za mliko povećat sa 10 na 15 dinara i zaista mi u Ministarstvu ove godine imamo rekordan budžet od 79,7 milijardi dinara i za direktna plaćanja biće nešto manje od 47 milijardi u budžetu, a za ruralni razvoj 8 miliona. Mi u ovom trenutku svi vridno i temeljno radimo na tom da pripravimo subvencije za naše poljoprivridnike, i da digod od 1. aprila krenemo i sa raspisivanjom isti – istakla je Popović.

Milorad Malić, pomoćnik pokrajinskog sekretara za poljoprivredu, vodoprivridu i šumarstvo, takođe je najavio podsticajne mire radi podrške stočnom fondu:

– Zafaljujuć razumivanju novog sekretara možem najavit sa velikim zadovoljstvom, upravo ovo što radi i Ministarstvo i zajedno smo tu da podržimo stočni fond. Po prvi put ove godine uvodimo novi konkurs – „Nabavka kvalitetnog priplodnog materijala junica i nazimica" za šta je opridiljeno novi 150 miliona dinara. Gazdinstva koja su registrovana na području Vojvodine mogu da se jave da konkurišu.

Nenad Budimović, sekretar Udruženja za stočarstvo i priradu stočarski proizvoda Privridne komore Srbije, ističe da je organizovan skup odlična prilika da se kroz tematske sidnice još jedared „pročešlja" aktuelna problematika u stočarstvu:

– Svi smo svisni poslidnji godinu dana kaka je aktuelna situacija sa proizvodnjom mesa, mlika. Posli kovida uslidio je rat u Ukrajini, sušna godina i tako dalje. Zaista, stočarstvo je u nezavidnoj situaciji pod uslovima u kojima se odvija. Zdravo je bitno što imamo niku vrstu odluke, odnosno poslovne aktivnosti cilog Ministarstva da se stočarstvo metne u fokus. Zato što je stočarstvo ajde da upotribimo tu frazu, „lokomotiva" poljoprivride.

Na održanom skupu prisustvovali su pridstavnici Lokalne samouprave, Poljoprivridne stručne službe, Uprave za veterinu, Veterinarske inpekcije, pridstavnici privridni društava i zainteresovani varošani.

100 godina „Severa"

Udruženje građana „Solidarnost" povodom vika postojanja fabrike „Sever" organizovalo je Konferenciju za novinare na kojoj je sumirano protekli 100 godina ovog kadgodašnjeg giganta. Prema ričima **Vanje Dragojlovića**, inženjera elektrotehnike i bivšeg radnika ove fabrike, proizvodi „Severa" bili su poznati svudak u svitu po kvalitetu:

– Svim „severašima" čestitam jubilej sa željom da „Sever" još dugo traje. To što je ova fabrika opstala sto godina u svim istorijskim nevoljama zasluga je zaposleni u „Severu" jel su imali dovoljno znanja, mudrosti, sposobnosti da održe „Sever". Ova fabrika je prodavala svoje proizvode na svim kontinentima i u 50 zemalja svita. Svudak smo bili prisutni. Na Bliskom istoku su zdravo volili naše motore, zato što su bili dugotrajni.

Mikloš Olajoš Nađ iz Udruženja „Solidarnost" koje je organizovalo konferenciju za novinare pod nazivom „100 godina Severa - nekad i sad" ističe da su kadgod svi bili ponosni na fabriku koja je širom svita pronosila imidž Subatice, a u fabriki su prema njegovim ričima radili zdravo sposobni inženjeri i ljudi drugi struka o čijem standardu je priduzeće i te kako vodilo računa:

– Vodilo se računa o stalnoj edukaciji radnika, podililo se godišnje ljudima 50-100 stanova, vodilo se računa da zaštita na radu bude na visokom nivou, vodilo se računa o „punjenju baterija", litovanju, zimovanju ljudi, ogrivu. „Sever" je svojim proizvodima doprino poboljšanju i boljem kvalitetu života u Jugoslaviji i Srbiji.

Inženjer **Jovan Radaković** u „Severu" je radio od 1979. do 2008. godine. Kako ističe zlatno doba „Severa" po njegovom mišljenju bilo je 70-ti i 80-ti godina:

– Kazo bi da je to trajalo dvadesetak godina. Možda se kogod ne bi složio, al, eto, to je moje mišljenje.

Kadgodašnji gigant koji je osnovan 3. marta 1923. godine zapošljavao

je 6.200 radnika, a zafaljujuć istrajnosti radnika priduzeće i dan-danas postoji i radi.

Javni pozivi/konkursi za tekuću godinu

Nacionalna služba za zapošljavanje raspisala je 13 javni poziva/konkursa, putom koji će kroz direktnu finansijsku podršku poslodavcima i nezaposlenim licima bit uključeno 21.205 lica, od koji 2.285 osoba sa invaliditetom. Za ove namine planirano je izdvajanje 6,3 milijarde dinara i ko i prithodni godina 550 miliona dinara za osobe sa invaliditetom.

Dodatna sridstva biće obezbeđena iz budžeta Autonomne pokrajine Vojvodine i jedinica lokalne samouprave za učešće u realizaciji mira aktivne politike zapošljavanja pridviđeni lokalnim planskim dokumentima u oblasti zapošljavanja. Ko i prithodni godina težište će bit na teže zapošljivim kategorijama lica u koje spadaje: mladi do 30 godina starosti, brez završenog sridnjeg obrazovanja, stariji od 50 godina, Romi, osobe sa invaliditetom, dugoročno nezaposleni, korisnici novčane socijalne pomoći i lica u statusu viška zaposleni.

Većina javni poziva/konkursa biće otvorena do 30. novembra 2023. godine, dok je rok za podnošenje zahtiva za mire naminjene osobama sa invaliditetom 31. decembar 2023. godine. Javni poziv za dodilu subvencija za samozapošljavanje biće otvoren do 10. aprila 2023. godine, rok za podnošenje prijava potencijalni izvođača javni radova ističe 27. marta 2023. godine, dok je javni poziv za učešće u finansiranju mire obuka za potribe poslodavca za zaposlenog na raspolaganju do 31. oktobra 2023. godine. Zahtivi za učešće u mirama podnose se nadležnim organizacionim jedinicama Nacionalne službe za zapošljavanje, prema mistu rada lica el sidištu poslodavca, neposridno, putom pošte el elektronskim putom.

Sve informacije za učešće u mirama aktivne politike zapošljavanja, neophodna podrška, podnošenje zahtiva prema aktuelnim javnim pozivima biće dostupne na sajtu www.nsz.gov.rs, ko i putom zvanične stranice na društvenoj mriži LinkedIn.

Donacija za Razvojno savitovalište u Subatici

Razvojno savitovalište u Subatici dobilo je donaciju – vozilo potribno za obavljanje kućni posita porodicama dice sa teškoćama i smetnjama u razvoju uzrasta do 6 godina. Zafaljujuć donaciji kompanije „Vojput" u iznosu od 4 miliona dinara Razvojno savitovalište je već dobilo digitalni biblioteku i nameštaj.

Eržebet Kiškarolj, koordinatorka tima za Porodično orijentisanu ranu intervenciju u Subatici, kazala je da su od septembra 2021. godine uključeni u intenzivni program Porodično orijentisane rane intervencije:

– U ovom projektu učestvuju tri ustanove – zdravstvo, socijalna zaštita i pridškulska ustanova. Iz ti ustanova su članovi našeg tima. Značajna razlika, pridnost i jačina ovog pristupa u tome što je u našem fokusu sad porodica i njezine snage i prioriteti u cilini, a ne samo dite i poteškoće koje ono ima. Ovake intervencije su efikasnije i dugoročno daju bolje rezultate, ne samo za dite, već i za širu porodicu.

– Uvođenjom porodično orijentisani rani intervencija u rad savitovališta obezbeđiva se najsavrimeniji pristup u radu sa dicom – kazala je **Jelena Zajeganović Jakovljević**, rukovoditeljka Programa za zdravlje i rani razvoj u UNICEF-u Srbija i dodala:

– Mi možemo kazat sad da oko 19 opština od ukupno 36 planirani ima timove za porodično orijentisane rane intervencije. Samo u prithodnoj godini oko 2.400 porodica i dice je dobilo podršku porodično orijentisane rane intervencije, a onu najintenzivniju podršku oko 200 nji.

Državni sekretar u Ministarstvu zdravlja **prof. dr Ferenc Vinko** istako je ovom prilikom da će se nastavit radit na daljem širenju mriža savitovališta i na održavanju kvaliteta pružanja usluga:

– Ono što je nama bitno je da smo imali ideju još 2016. godine da ti timovi budu mobilni. Sad zapravo vidimo da oni jesu odlazili u porodice, al ovo je posebno važno da to olakšamo koliko se god mož, jel porodica, kad se izedukuje, ona podržava to dite 24 sata, kroz 365 dana i to zaista daje najbolje rezultate. Tako se i sama porodica osića dovoljno ojačanom mož pogledat u oči svim izazovima.

Na značajnoj donaciji zafalila se **Tatjana Popović**, v.d. direktora Doma zdravlja:

– Danas sa ponosom možem kazat da je Razvojno savitovalište dobilo opremu i potpuno novo vozilo posridstvom donacije koje će služit našoj dici u tim integrisanim uslugama i iće se u prigradska naselja.

Ester Koza, majka četrnajstomisečnog diteta, ističe da je izuzetno zadovoljna uslugama Razvojnog savitovališta, jel kako kaže, na jednom mistu ima mogućnost dobit svu neophodnu pomoć i podršku:

– Meni je ko majki derana od 14 miseci bilo zdravo značajno da ga nisam tribala vodit na više mista, već sam tu na jednom mistu dobila sve što nam je bilo potribno, a ono što nam je posebno drago je da su stručnjaci bili u mogućnosti doć kod nas u kućnu positu i da vide naše dite kako funkcioniše u njegovoj prirodnoj okolini.

Prema procinama stručnjaka u Srbiji oko 6 hiljada mališana uzrasta do 6 godina ima potribu za uslugama rane intervencije.

Međunarodni dan dice obolile od raka

U Subatici je prigodnim programom na Varoškom trgu obilužen Međunarodni dan dice obolile od raka. Ko što je to već prišlo u tradiciju, mališani koji su se izborili sa rakom, odnosno koji se i dalje bore, puštanjom balona u vazduh simbolično su pružili podršku svoj dici koji su na žalost u istoj situaciji.

Milica Pavić, volonterka Nacionalnog udruženja roditelja dice obolile od raka, organizatora manifestacije, ističe da se prikupljanjom sridstava do sad uspilo izgradit pet roditeljski kuća, u Beogradu, Novom Sadu i Kragujevcu, a u Nišu je pored roditeljske kuće izgrađen i Onkološki centar:

– Šta je roditeljska kuća? Roditeljska kuća je zapravo prostor di dite koje se liči, a nije iz te varoši, ima priliku boravit za sve vrime trajanja ličenja sa roditeljom. Dakle, nije odvojen od roditelja, nije u bolnici, ima kompletan privoz, medikamente, i sve što je potribno ditetu za to vrime ličenja i sve to mu je bresplatno. Iz tog razloga zdravo je važno imat te roditeljske kuće. Mi smo trenutno u izgradnji još jedne, pošto je kapacitet ti kuća jako mali i nedovoljan.

Pavle Vekić, otac desetogodišnjeg dečaka, ističe da je zdravo teško suočit se sa dijagnozom diteta, al edukacija i pomoć svi uključeni u borbu, od velikog su značaja za dalje ličenje:

– Zdravstvo je u poslidnji 10 godina dosta napridovalo, znači dosta tog je unapriđeno, ubrzano, digitalizovano, što je olakšanje. Kad iđemo, na primer, na ličenje el na kontrolu, pomažu nam roditeljske kuće NURDOR-a, to je zaista praktično.

Svi koji imaje dobru volju i mogućnost mogu pomoć izgradnji roditeljski kuća slanjom SMS poruke sa brojom "1" na broj 1150.

Turija u Subatici već 37. put ima i humanitarni karakter

U sklopu manifestacije „Turijska kobasicijada", u centru varoši pridstavnici Udruženja „Kobasicijada" iz Turije tradicionalno su uručili donaciju – ovog puta 50 kilograma friške divenice za potribe programa Narodne kujne Crvenog križa Subatica.

Željko Popić, pridsidnik udruženja „Kobasicijada", zafalio se ovom prilikom na mogućnosti da se varoščanima Subatice pridstavi daleko poznata divenica, al i trodnevna manifestacija:

– Nadam se da ćemo nastavit saradnju i ubuduće. Došli smo ode da izreklamiramo našu divenicu, mada Subatičani dobro znaju kaka je naša divenica. Mi smo inače humanitarno udruženje varoščana, tako smo registrovani i nama je puno srce kad možemo komgod pomoć koliko su naše mogućnosti.

Kako kaže **Miodrag Varo**, stručni saradnik Crvenog križa Subatica, divenica će se iskoristit za pripravljanje obroka korisnika:

– Želio bi se zafalit udruženju, 37. put su u Subatici, i 37. put daruju i pomažu rad Narodne kujne u Subatici. Humanitarno udruženje je i ovoga puta pokazalo svoj karakter i zafaljivamo se na tom. Ovi 50 kilograma sveže divenice koliko je donirano, će završit u obrocima korisnika.

„Kobasicijada u Turiji" održana je poslidnjeg vikenda februara, a ove godine u sklopu manifestacije napravljena je divenica dugačka 2.039 metara.

Kviz „Čitam i skitam" ko sridstvo za podsticanje čitanja

U Varoškoj biblioteki počo je 15. po redu kviz za podsticanje čitanja pod nazivom „Čitam i skitam", naminjen učenicima osnovni škula. Prema ričima više bibliotekarke **Marijana Tenodi** za učešće je neophodno pročitat jednu od pet ponuđeni bajki i popunit upitnik koji je ove godine u papirnoj formi:

– Ove godine vraćamo se na štampane upitnike, znači novina je ta da ove godine upitnici nisu online na našem sajtu neg u papirnom obliku, i to podiljeni u dvi kategorije – od prvog do četvrtog razreda i od petog do osmog. Sve što je potribno je da dica pročitaje određene odlomke, el bajke za niži uzrast i zatim popune upitnik. Na njegovoj zadnjoj strani se nalazi jedna forma za popunjavanje lični podataka. Kad to popune, moraje nam vratit upitnike i ko i do sad svi tačno popunjeni upitnici učestvuju u izvlačenju nagrada koje će bit upriličeno 4. aprila. povodom Međunarodnog dana knjiga za dicu.

Za vrime trajanja kviza članarinu zainteresovani mališani mogu platit po cini od 300 dinara, a članarina u Varoškoj biblioteki je i uslov učešća u kvizu.

„Wellness centar" ponovo dostupan varoščanima

„Wellness centar" u sklopu Sportsko rekreativnog centra „Prozivka" ponovo je dostupan varoščanima.

Članica Varoškog vića zadužena za oblast komunalni dilatnosti **Čila Goli** istakla je da je ovaj „Wellness centar prvi put bio otvoren 2012. godine:

– Posli tog Lokalna samouprava je imala drugačiji koncept za funkcionisanje ovi prostorija tako da su putom javnog konkursa izdavali ove prostorije onim ponuđačima koji su dali najbolje ponude. To su bila privatna pravna lica. Međutim, „Wellness centar" je malo složeniji objekat unutar centra Prozivke tako da već godinama nemamo zainteresovane za održavanje ovog prostora u Sportsko rekreativnom centru „Prozivka" i rukovodstvo JKP„Stadion" je prošle godine imalo tu vrlo racionalnu i logičnu ideju da ponovo oni priuzmu održavanje „Wellness centra" te su pridali zahtiv Lokalnoj samoupravi.

Tamara Dimitrioski, direktorica Javnog komunalnog priduzeća „Stadion", istakla je da su svi potribni radovi obavljeni kako bi se „Wellness centar" potpuno obnovio i kako bi mu se vratio stari sjaj:

– Imamo dvi saune, jedna je finska sauna, dok je druga švedska sauna. Imamo i tursko kupatilo i đakuzi kadu. Korisnici su u mogućnosti da osim standardni usluga kupe i pakete ko što je na primer paket za korišćenje saune, đakuzija i turskog kupatila, imamo takođe i misečnu kartu i daje mogućnost za korišćenje ne samo „Wellness centra" neg i bazena. Posvitili smo pažnju da objekat izgleda veoma prijatno kako bi se ljudi mogli opuštit i pronać mir u ovom prostoru barem na nikoliko sati. „Wellness centar" će bit otvoren radnim danima od 11 do 17 sati, vikendom od 6 do 22 sata, dok ponediljkom neće radit, tad je generalno spremanje.

Prema ričima nadležni, cine ovi usluga priduzeća JKP „Stadion" biće izuzetno pristupačne.

K. S.

Uskršnja izložba narodni rukotvorina

Kulturno-umitničko društva „Bunjevka" u saradnji s udruženjima „Bunjevačka kasina" i „Bunjevački omladinski centar" u sklopu pridstojeći uskršnji praznika poziva sve zainteresovane koji se bave izradom narodni rukotvorina – suvenira na temu Uskrsa, da svojim radovima učestvuju na „XVII Uskršnjoj izložbi narodni rukotvorina" koja će bit održana od 30. marta do 1. aprila 2023. godine u Vestibilu Varoške kuće u Subatici.

Svečano otvaranje zakazano je za četvrtak, 30. mart, u 18 sati.

U okviru izložbe pripravlja se i takmičarski dio – održaće će se i izbor za „Najstarije uskršnje jaje 2023".

Sve informacije mogu se dobit na telefone 060/05-72-210 (Kata Kuntić) i 061/11-45-702 (Marija Bošnjak).

Izložba u nedilju

U nedilju, 26. marta, u Domu kulture u Maloj Bosni, biće održana tradicionalna „Uskršnja izložba". Ko i uvik, biće to prilika da se izlagači, al i gosti iz ovog mista, al i iz okoline, pridstave i upoznaju sa rukotvorinama i pravim malim remek-dilima kojima Bunjevci čekaje Usrks.

Izložba počima u 10 sati, a iza organizacije stoje Udruženje građana „Bunjevačka vila" i Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca".

OTVOREN MEĐUNARODNI SAJAM KNJIGA U NOVOM SADU

Opet se pridstavili i bunjevački izdavači

U periodu od 7. do 13. marta u Novom Sadu je otvoren Međunarodni sajam knjiga i Izložba umitnosti „Art Expo". Rič je o tradicionalnoj manifestaciji koja okuplja brojne izdavače, med kojima su i izdavači nacionalni zajednica, a med njima i bunjevački izdavači.

Sajam je svečano otvorio **Milan Đurić**, gradonačelnik Novog Sada, nuz **Draganu Milošević**, pokrajinsku sekretarku za kulturu, javno informisanje i odnose sa virskim zajednicama, i **Slobodana Cvetkovića**, direktora Sajma.

– Ponosan sam što opet na jednom mistu imamo pisce, kritičare, izdavače i publiku. Napomenio bi da imamo ove godine Novosadski sajam slavi svoj jubilej, 100 godina postojanja, i svi sajmovi koji se budu održavali ove godine će bit značajni. Svečana akademija nas očekiva 30. marta – kazo je gradonačelnik Đurić.

Kako kaže Dragana Milošević, izdavači i Sajam dobili su ove godine veću podršku.

– Uveli smo nove konkurse koji se odnose na vojvođanske izdavače, u pitanju je otkup publikacija i knjiga u iznosu od 20 miliona dinara. Udvostručili smo naš konkurs za finansiranje kad je u pitanju oblast izdavaštva od prošle godine i ove godine je 40 miliona. Ono što smo dodatno uveli ko finansijsku pomoć jeste iznos od 3 miliona dinara za sve izdavače i izlagače koji učestvuju na sajmovima.

Svoja izdanja pridstavila je i Novinsko izdavačka ustanova „Bunjevački informativni centar", prija svega „Bunjevačke novine" i „Tandrčak".

– NIU „Bunjevački informativni centar" svake godine se pridstavlja na Međunarodnom sajmu knjiga u Novom Sadu i zafalni smo priliki da se pridstavimo na štandu Pokrajinskog sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine, nacionalne zajednice. Pridstavili smo se, prija svega sa našim novim brojovima „Bunjevački novina" koje izdajemo nuz podršku Pokrajine. Trudimo se da u našem radu budemo sve bolji, jel time doprinosimo i promociji Bunjevaca, odnosno svega onog što je specifično za našu zajednicu. Sad kad imamo i priznat jezik, u Subatici je ovo jezik u službenoj upotribi, pa nam je bitno da naš rad bude na dobrobit cile bunjevačke zajednice – prokomentariso je **Boris Bajić**, direktor NIU „Bunjevački informativni centar".

PROMOCIJA U NEDILJU

U nedilju, 12. marta, na Sajmu knjiga u Novom Sadu biće pridstavljeno izdanje „Četiri veka od prvog pomena bunjevačkog imena u Bačkoj", u izdanju Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca", a divaniće autor Milan Stepanović, i pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine dr Suzana Kujundžić Ostojić.

Tom prilikom promovisano je i izdanje „Zagonetke o životinjama", autorke **Bojane Jelić**, iza kojeg stoji „Bunjevački media centar". Okupljena dica su sa pažnjom listala knjige koje na zanimljiv način i u stihu tiraju čitaoce da „uključe mozak", a bio je to i pravi pokazatelj da je ovako izdanje zanimljivo onima kojima je naminjeno. **N. S.**

(info: NS uživo)

U BKC „BAJMAK" ODRŽALI SIDNICU UPRAVNOG ODBORA, AL SU I SVOJIM ČLANICAMA ČESTITALI DAN ŽENA

Zajedno u organizaciji i radu, zajedno u slavlju

Ususrit 8. martu, Danu žena, u Bunjevačkom kulturnom centru „Bajmak" su iskoristili sidnicu Upravnog odbora da prodivane o tekućim i budućim aktivnostima, al i da se odužе svojim članicama na pridanom radu u proteklom periodu.

– Na početku svake godine pripravimo plan, dogovorimo se šta ćemo i kako ćemo radit, al isto tako i pravimo sidnice Upravnog odbora, jel mi zajednički radimo. Imamo jedan tim koji učestvuje u svim našim manifestacijama. To je tim koji nosi sav teret organizacije, brez obzira na to dal je ona veća el manja – divani **Branko Pokornić**, pa dodaje kako je ovaj sastanak bio posvećen prija svega dogovoro oko organizacije „Uskršnje izložbe".

BKC „Bajmak" postoji već 18 godina. To je svakako jedan ozbiljan period, pun obaveza, uspiha i izazova.

– Nikoliko stvari je bitno po pitanju našeg dugogodišnjeg opstanka i naše pridanosti u očuvanju nacionalnog identiteta i kulturne baštine Bunjevaca. Da bi štogod uspišno radio moraš to volit i moraš bit spreman uradit tušta. I sve to radimo amaterski i volonterski. Jel, mi smo udruženje građana, finansiramo se jedino putom konkursa el priko donacija za programe. Zato, kad pripravljamo ovake manifestacije, zajednički jedno drugom izlazimo u susrit i pomažemo.

Zato uvik nađemo način da se našim članovima zafalimo, čestitamo imendane, rođendane, a svim drugaricama, koleginicama, ženama, čestitamo i 8. mart, u znak poštivanja njevog zalaganja u našem zajedničkom radu.

Od prvog dana rada BKC „Bajmak" članica je **Bežika Kišpal**, a kako kaže, ništa joj nije teško.

– Sviđa mi se što sam član ovog društva, rado učestvujem u svim aktivnostima iako nisam Bunjevka. Dobro mi je u društvu, lipo mi je to što se slažemo, što sve radimo zajedno. Pazi se na sve, na običaje, čestitamo jedni drugima imendane... Za mene, koja sam navikla radit, ovaka okupljanja mi dobro dođu i rado učestvujem u kuvanjima i sličnim stvarima.

Med novije članica BKC „Bajmak" spada **Dragica Babić**, a i njoj je drago što ima priliku radit na nigovanju tradicije.

– Kako dolazim iz bunjevačke porodice, bliski su mi svi običaji koji se niguju u BKC „Bajmak". Inače volim ta tradicionalna okupljanja, ko što su „Bajmočko bunjevačko prelo", „Bal za Svetu Katu". Uživam u tim okupljanjima, a tu sam i kad triba štogod pomoć. Pogotovo mi se sviđa kad štogod pripravljamo vezano za tradiciju i običaje Bunjevaca, jel tako i mi imamo ulogu u prinošenju našeg znanja na mlađe generacije, kako se naši bunjevački običaji ne bi zaboravili.

I više od prigodni poklona za 8. mart el za kaki imendan, svima znači to što se radi sa dobrim namirama kako bi se dio lipe tradicije sačuvo i za generacije koje dolaze – a Bajmačani to rade kroz čuvanje uskršnji i božićni običaja, kroz prela, tradicionalnu bunjevačku ranu, dužijance... **N. S.**

USKRŠNJA IZLOŽBA U BAJMOKU

U organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmak" i ove godine će bit održana tradicionalna „Uskršnja izložba". Rič je o već devetnajstoj izložbi ovog tipa, a ona će bit postavljena u svečanoj sali MZ „Bajmak", od sride, 29. marta, do nedilje, 1. aprila.

Svečano otvaranje je zakazano za sridu, 29. mart, u 18 sati.

Kako najavljivaje organizatori, na izložbi se mogu izložit šarena jaja svi veličina i rađena svim tehnikama i drugi eksponati, a jedini uslov su uskršnji motivi.

Svi zainteresovani izlagači mogu se prijavit na telefon 065/406-3-299 (Kata Kumer).

U ORGANIZACIJI MZ „TAVANKUT" ODRŽANA PRVA „FANKIJADA"

Ideja dobra, realizacija mora bit bolja

U organizaciji Misne zajednice „Tavankut", na takozvani Debo četvrtak, koji je ove godine pao na 16. mart, u ovom mistu je održana prva „Fankijada". Da li zbog lipog vrimena, el zbog slobodni dana za državni praznik, al i zbog loše procine organizatora, „Fankijada" u Tavankutu obilužena je nastašicom fanaka – tačnije, potražnjom koja je nadmašila ono što su organizatori pridviđali.

Ideja je, svakako bila dobra, a konstruktivna kritika svakako mož ić u pravcu daljeg rada na poboljšanju organizacije.

– Želili smo obilužit današnji dan, „Debo četvrtak", al i organizvat jednu humanitarnu manifestaciju. Naime, prikupljena sridstva ćemo iskoristit za obezbeđivanje uskršnji poklona svoj dici Gornjeg i Donjeg Tavankuta, i Mirgeša. Fanki, fanci el krofne su interesantni za sve, a pogotovo u ovom slučaju kad je sve domaće, baš ko što su pravile naše majke, odnosno bake – kazo je **Dejan Lončarević**, pridsidnik Savita MZ „Tavankut", koji je i sam

bio iznenađen velikom gužvom.

Koliko je interesovanje za fanke bilo najviše se moglo vidit po redu koji se formiro. Iako su se fanki pekli na pet „punktova" po Tavankutu, nije se jednostavno mogo ispratit tempo potražnje.

– Evo, već smo tri ture ispekle, a u svakoj bude priko 100 komada – pripovidalala je u pauzi mućenja fanaka **Emera Poljaković**, koja je došla u ime Udruženja penzionera, te je dodala:

– Malo je teško kad se ovako muti, al mora, jer triba još. Danas baš ne peče svako fanke, a i ranije se oni nisu pekli često. Obično je to bilo prid Korizmu, na „Debo četvrtak", el na disnotore.

Giza Dulić nema dileme zašto je potražnja ovako velika:

– Mi, starije žene, još znamo ispeć fanaka, a ovi koji ne znaju, oni traže. Isto je i kod drugi tradicionalni ila, na primer tarane – pripovida ova višta domaćica, te ponavlja da se na „Debo četvrtak" ide devet puti:

– Tako su pričali i naši stari, prid post se triba dobro naist, da bi bili zdravi, jaki i krupni.

Med onima koji su učestvovali u „mazanju" fanaka bila je **Marieta Hajdu**. Radilo se „punom parom", kako bi svi bili zadovoljni.

– Najveća potražnja je bila za fankima sa domaćim pekmezom od zerdelija, al je u ponudi bilo i euro-krema, ima ko voli i samo sa pra-šećerom...

Gosti su sa uživanjom testirali umiće reduša, a **Antun Križanović** ističe da su fanki dio tradicije Bunjevaca.

– Uvik je ovako bilo na „Debo četvrtak", u susrit postu. Fanak je posebno dobar onda kad ima „plašu", a to su naše mame i bake baš znale napravit. Tu je i elemenat druženja, lipo je vrime, pa i ne čudi velik broj gostivi u Tavankutu.

Posebnu pofalu na kraju zasluživaje najmlađi učesnici ove manifestacije – dica iz Osnovne škule „Matija Gubec". Oni su prid positioce izneli svoja mala umitnička dila, a od prodaje su se prikupljala sridstva za nabavku škulskog kombija.

– S prikupljanjom sridstava smo aktivni na mnogim događajima, prodajemo škulske novine, slike od slame, priveske... Imamo u škuli dosta putnika i nabavka kombija će im svakako pomoć da lakše stignu do škule – dodaje Teolinda Glavaš.

Fanki – ukusni komadići tradicije s ovi prostora su prosto planili. Organizatorima ostaje cila godina da narednu „Fankijadu" dočekaju bolje pripravljeni.

N. S.

U BUNJEVAČKIM UDRUŽENJIMA SE PODSITILI OBIČAJA NA „DEBO ČETVRTAK”

U skladu sa tradicijom

Med brojnim običajima koji karakterišu nacionalne zajednice koje zajedno čine našu Subaticu, jedan sa najzanimljivijim imenom zove se „Debo četvrtak”. Rič je o običaju kod Bunjevaca, u pokladno vrime, koji najavljiva da počima post prid Uskrs, odnosno nosi priliku da se ljudi malo bolje naidu, al prija svega provesele i druže.

Držeći se ideje da stare običaje triba nigovat i sačuvat za generacije koje dolaze, u tri bunjevačka udruženja – UG „Bunjevački omladinski centar”, UG „Bunjevačka kasina” i KUD „Bunjevka”, udružili su snage i napravili zajedničko okupljanje.

– Trudimo se svake godine obilužit običaje koji su vezani za našu tradiciju, a „Debo četvrtak” je jedan od ti običaja. Okupili smo se koštat fanke naše Marije Bošnjak, al se malo družit, prodivanit, al i podsitit na tradiciju Bunjevaca – kazala je **Tamara Babić** iz UG „Bunjevačka kasina”.

Ako se posluša **Marija Bošnjak**, fanke je lako napravit. Malo ovog, malo onog... i eto, gotovo je.

– Nije teško napraviti fanke. Triba vam brašna, malo soli, šećera, mlika, kvas, triba ih lipo zakuvat, a onda dosta puti prikuvat. U selima se još i dalje prave fanki ko kadgod, a ako ih i ne pravi svaka kuća, onda se uvik nose po komšiluku. Što se „Debelog četvrtka” tiče, zanimljivo je to što se uvik divanilo kako na taj dan triba devet puti ist, svakako su med ranom bili i fanki, jer slidi Korizma koja nosi post, i suzdržavanje od masne rane, al i svi drugi poroka.

Program su upotpunili članovi Dramske sekcije KUD „Bunjevka” **Stela Bukvić** i **Stipan Budimčević**.

N. S.

TAKMIČENJE RECITATORA „VOLIM BUNJEVAČKI”

Nagrade za Milicu i Anabelu

Po sedmi put je u organizaciji Bunjevačkog edukativnog i istraživačkog centra „Ambrozije Šarčević” održano takmičenje u deklamovanju „Volim bunjevački”. Okupljena dica, učenici niži i viši razreda osnovni škula, deklamovala su pismice na bunjevačkom, svi su nagrađeni aplauzima, diplomama i poklonima, dok su oni najbolji ostvarili i najvridniji plasman.

Kod niži razreda prvo misto je osvojila **Milica Orčić**, druga je bila **Staša Stanković**, dok je treće misto pripalo **Petri Mezei**.

Milica Orčić se pridstavila pismom „Puce”, autorke **Alise Prćić Vukov**.

– Ovo mi je drugi put da učestvujem na takmičenju. Nisam se dugo pripravljala, a u izboru pismice mi je pomagala učiteljica. Dvi godine idem na bunjevački i deklamovanje mi je med omiljenim aktivnostima na ovim časovima.

U konkurenciji učenika viši razreda prva je bila **Anabela Stantić**,

Anabela Stantić i Milica Orčić

druga **Nađa Borović**, a treća **Andrea Lukačević**.

Anabela Stantić je prid okupljenima deklamovala pismicu „Singerica”, autorke **Gabrijele Diklić**.

Prija početka programa okupljene je pozdravila **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, koja je i darivala najbolje recitatore, a najboljima slidi i nastup na Opštinskoj smotri recitatora.

– Svi ste pobidnici, jel ste došli i što učestvujete sa ovaki divnim recitacijama. Oni koji su pisali ovake pismice će sigurno bit sad još više motivisani pisat za vas. Ponesite i ovo takmičenje u lipom sićanju, al i lipe nagrade, naša izdanja, bojanke – poručila je dr Kujundžić Ostojić, te je dodala:

– Malo je možda nezgodan ovaki termin, jel dica taman kre-nu u škulu u drugom polugodištu, a već im dođe vrime za takmičenje. No, uslovljeni smo terminima Opštinske smotre recitatora, jel svi oni koji su najbolji ode, kasnije iđu u dalji sistem takmičenje. Pofalno je što se vidi da se trude i dica i njevi pridavači, a to i nas tira da se dodatno angažujemo i već godinama organizujemo ovaka takmičenja.

U žiriji su ove godine bili **Melisa Vilov, Alisa Prćić Vukov** i **Nikola Stantić**.

– Recitatori su bili divni, dobro su se pripravili za ovo takmičenje u deklamovanju. Mi smo više pažnje obraćali na akcenat, bilo nam je važno da se autentične bunjevačke riči pravilno izgovaraje. Obraćali smo pažnju i na dikciju, dinamiku recitovanja, al i da se trema ne vidi. Mislim da su pismice bile prilagođene uzrastu, u čemu su im pomagali njevi pridavači – istakla je Melisa Vilov, inače i pridsidnica žirija na takmičenju u deklamovanju.

N. S.

SVAKE GODINE 21. FEBRUARA SLAVIMO DAN MATERNJEG JEZIKA

Promocija višejezičnosti

Međunarodni dan maternjeg jezika svake godine obilužavamo 21. februara, a to je tako od 1999. godine kad je organizacija UNESCO taki međunarodni dan i proglasila. Rič je o prazniku koji je nasto na inicijativu Bangladeša, u znak sićanja na poginile studente koji su 21. februara 1952. godine protestovali što njev jezik u tadašnjem Istočnom Pakistanu nije proglašen za zvanični. Opšti cilj obilužavanja ovog praznika jeste promovisanje višejezičnosti, te jezičke i kulturne raznolikosti.

U čestitiki koja je poslata iz Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, a koju potpisiva pokrajinski sekretar **Žolt Sakalaš**, stoji:

„Međunarodni dan maternjeg jezika, 21. februar, ima izuzetan značaj i s posebnom pažnjom se obilužava u Autonomnoj pokrajini Vojvodini, području di se jezička šarolikost posvećeno čuva i niguje. Pokrajina vikovima promoviše politiku višejezičnosti i svist o značaju maternjeg jezika putom mnogobrojni aktivnosti, programa i projekata.

Vojvodina je prostor di više od dvadeset pet različiti nacionalni manjina – nacionalni zajednica koristi svoje maternje jezike u javnoj i službenoj komunikaciji, i di su u jedinicama lokalne samouprave, osim srpskog jezika u službenoj upotribi, još deset manjinski jezika: bugarski, mađarski, makedonski, rumunski, rusinski, slovački, hrvatski, crnogorski, bunjevački i češki jezik.

Pokrajinska vlada doslidno se i pridano bavi unapređivanjom i zaštitom višejezičnosti u Pokrajini, podsticanjom učenja maternjeg jezika, posebno manjinski jezika. Nigovanje i očuvanje maternji jezika pridstavlja cilj budući aktivnosti pokrajinske vlade, posebno u oblasti obrazovanja, kod dice i omladine, s obzirom na to jer su oni čuvari maternji jezika u našoj pokrajini.

S takim osićanjom, čestitam vam Međunarodni dan maternjeg jezika”.

Iz Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog su na Međunarodni dan maternjeg jezika ukazali na važnost nigovanja maternjeg jezika, kako većinskog naroda, tako i jezika nacionalni manjina.

„Vođena idejom da posridstvom još jednog međunarodno-pravnog akta, posvećenog zaštiti i unapriđenju manjinski jezika, doprinese zaštiti i očuvanju multikulturalizma i višejezičnosti u Srbiji i Evropi, Republika Srbija je 2006. godine pristupila Evropskoj povelji o regionalnim el manjinskim jezicima Savita Evrope. Ratifikacijom Povelje Srbija se obavezala štitit sve manjinske jezike koji se tradicionalno koriste na našoj teritoriji.

Manjinski jezici koriste se u obrazovanju, medijima, upravnim i sudskim postupcima, ekonomskom, društvenom i kulturnom životu.

Svisna značaja obrazovanja na maternjem jeziku u kontekstu očuvanja jezika nacionalni manjina, Republika Srbija obezbeđiva, osim na srpskom jeziku, cilokupno obrazovanje na maternjem jeziku na još osam jezika: albanskom, bosanskom, bugarskom, mađarskom, rusinskom, rumunskom, slovačkom i hrvatskom jeziku. Osim tog, još osam jezika se izučava u okviru nastavnog predmeta Maternji jezik sa elementima nacionalne kulture: bunjevački, vlaški, makedonski, nemački, romski, slovenački, ukrajinski i češki jezik. Oko 60.000 dice pohađa nastavu na manjinskim jezicima na svim nivoima obrazovanja.

Pravo na informisanje na jeziku nacionalne manjine se ostvariva putom štampani i elektronski medija. Na manjinskim jezicima se izdaju novine, časopisi, publikacije, zbornici, a elektronski mediji emituju programi na jezicima nacionalni manjina.

U Republiki Srbiji je u službenoj upotribi, osim srpskog jezika, još 12 jezika nacionalni manjina (albanski, bosanski, bugarski, bunjevački, mađarski, makedonski, rumunski, rusinski, slovački, hrvatski, crnogorski i češki) na ciloj teritoriji 42 jedinice lokalne samouprave, osim tog vlaški i romski jezik su u službenoj upotribi u pojedinim naseljenim mistima”.

N. S.

URUČENA PRIZNANJA U AKCIJI „MEDALJA LAJOŠA VERMEŠA”

Nigovanje vrednosti sporta

Nagrađeni sportisti Subatice u sedamnajstom izdanju akcije „Medalja Lajoša Vermeša”

Svečanim proglašenjom i uručenjom priznanja zaokruženo je sedamnajsto izdanje akcije „Medalja Lajoša Vermeša” kroz koju se nagrađivaje najbolji sportisti Subatice u jednoj kalendarskoj godini.

Žiri sastavljen od 30 članova je putom stranica nediljnika „Nove Subotičke novine” davo svoj komentar o uspisima sportista u 2022. godini, i to u apsolutnoj kategoriji, a najbolji su na kraju nagrađeni prigodnim priznanjima – plaketama i medaljama.

Prvo misto pripalo je **Sebastijanu Nađu**, rvaču Spartaka, ali i Svitskom prvaku, koji je i 2019. godine imo priliku da osvoji prvo misto u ovom takmičenju. Drugoplasirani sportista je plivač Spartaka **Andrej Barna**, dok je treće misto pripalo **Tijani Filipović**, fudbalerki Spartaka. Plaketama za plasman med prvi desetoro nagrađeni su, na četvrtom mistu **Lana Virc** (tenis), na petom mistu **Nina Šabić** (gimnastika), na šestom mistu **Elena Baić** (odbojka) i **Tamaš Kajdoči** (dizanje tegova), na sedmom mistu **Marko Pižurica** (boks), na osmom mistu **Andrija Vulikić** (odbojka) i **Nenad Zakić** (jedrenje na vodi), na devetom mistu **Jovana Ilić** (atletika) i na desetom mistu **Jasmina Nađ** (kik-boks) i **Luka Bijelović** (fudbal).

U tisnoj konkurenciji za najbolji klub godine izabran je **Muški odbojkaški klub Spartak**, Memorijalno priznanje „Luka Andrašić” dobio je hokejaški sudija **Tibor Fazekaš**, a Memorijalno priznanje „Mihalj Vermeš” **Ali Arsalan**, svitski prvak u rvanju.

Priznanja su uručili **Gordana Vermeš**, supruga **Mihalja Vermeša** (unuka Lajoša Vermeša), **Nataša Aleksić**, članica Varoškog vića Subatice zadužena za sport i omladinu, i **Nikola Stantić**, sportski novinar i organizator akcije.

Prija neg što je uručila priznanje naminjeno najboljem klubu Nataša Aleksić, članica VV Subatice, istakla je veliki značaj Lajoša Vermeša za naš sport.

– Ritki su ljudi ko što je bio Lajoš Vermeš, jedan od pionira sporta, jedan od oni koji su utkali sve što su znali, mogli, al i imali, u sportsko nasliđe naše varoši. Zato je i važno da kroz ovake akcije koja traje već sedamnajst godina čuvamo nasliđe koje je Vermeš svojim idejama i dilima ostavio svima nama u amanet. Njegova najvridnija ideja je bila ta da sport mora bit dostupan svakom čoviku, da on ne smi bit samo privilegija bogatijeg staleža. Nije se libio svoje ideje pritvarat u dila. Bio je pravi mecena sporta, ulago je sopstvena sridstva, i to izuzetno značajna, u organizaciju takmičenja, al i izgradnju sportski objekata. Subatica i danas bere plodove onog što je Lajoš Vermeš uradio po pitanju njezine promocije, al ne samo to. I danas se možemo divit njegovim idejama i objektima koji krase obalu Palića, te i danas privlače sve naše goste – istakla je ona.

Divaneć o akciji, njezin organizator **Nikola Stantić** istako je kako je ona skromna, al vridna.

– Trudimo se kroz jednu ovaku akciju čuvat sićanje na lik i dilo Lajoša Vermeša i njegove izuzetne ideje kojima je bio u potpunosti posvećen tokom cilog svog života. Vermeš je činio vridna dila, a vridni su i svi oni koji se kroz ovu akciju sićamo kroz priznanja, Mihalj Vermeš i Luka Andrašić. Subatica je danas „grad sportova”, a temelji tog laskavog epiteta potiču još iz Vermešovog vrimena. Drago mi je što i danas u Subatici žive Vermešove ideje, što su u Subatici i danas brojni vrli sportski radnici koji su spremni uložit svoje znanja, pa i sridstva, u razvoj sporta u našoj varoši.

Sebastijan Nađ, svitski prvak, nije krio zadovoljstvo tim što je drugi put žiri pripozno baš njega ko najboljeg sportistu u Subatici.

– Svaka nagrada nama sportistima tušta znači, jer mi to pokaziva da sam na dobrom putu i da samo triba nastavit radit. Pogotovo mi znače nagrade koje dobijem u Subatici, jer znam koliko u Subatici ima dobri sportista, konkurencija je tu uvik izuzetno jaka.

Akciju „Medalja Lajoša Vermeša” sprovodi Sportsko-rekreativno udruženje „Vermeš 1860”, nuz podršku lokalne samouprave, Sportskog saveza Subatice, te prijatelja i donatora akcije i „Novi Subotički novina” ko medijskog partnera.

B. N.

GODIŠNJA SKUPŠTINA KONJIČKOG KLUBA BAČKA

Lideri kasačkog sporta

Godina iza nas bila je dobra za Konjički klub Bačka. Subatičani su i dalje lideri u Srbiji po pitanju kasački trka, a u ovom klubu su okupljeni istaknuti vozači, treneri i vlasnici kasački grla.

O svemu tom je na Godišnjoj skupštini divanio **Miodrag Zagorac**, pridsidnik Konjičkog kluba Bačka koji iza sebe ima tradiciju i dužu od sto godina.

– Rezime sezone mora bit dobar, pogotovo ako se on ogleda kroz šampionsko priznanje med klubovima u Srbiji. Postignuti rezultati naši članova su sjajni, grlo Iago d'Amore našeg Petra Žužića je, na primer, dva puta pomuralo granice državnog rekorda. Naši članovi su, po priznanjima u vrvu države, a tu se svakako izdvaja Branislav Mukić koji je stigo do 21. titule najboljeg vozača kasački grla u državi – ističe Zagorac.

Miodrag Zagorac i Ivica Mukić

Aleksandar Dimitrijević, Petar Žužić i Miodrag Zagorac

Što se sezone koja dolazi tiče, prema ričima pridsidnika KK Bačka, u dogovori s kolegama iz komšijskog KK „Vojvođanin", kasačka sezona kreće u Somboru, 8. aprila, dok je prvi trkački dan u Subotici zakazan za 23. april.

– Bačka će i ove godine organizovat osam trkački dana, a po važnosti se svakako izdvaja čuveni triling – „Subotička milja", „Dužijanca" i „Trka Grada Subatice" – dodaje Zagorac.

Nagrađeni članovi KK Bačka – **najbolja grla od dvi godine:** Duena P, Bnonadisea, Stan Getz AT; **najbolja grla od tri godine:** Aky Boy, Jovania de Sajan, Gill Higgins AT; **najbolja grla od četiri godine:** Petar Veliki, Iggy de Sajan, Chet Baker AT; **najbolja starija grla:** Iago d Amore, Sarah Vaughan, Saphir AT; **najbolji vozač:** Branislav Mukić, Boris Kečenović, Dejan Katanić; **najbolji vlasnici:** Animal Trade Racing Team, Jozić Marko, Petar Žužić; **najbolji treneri:** Aleksandar Dimitrijević, Tomislav Višnjić, Ivan Mukić; **najbolji odgajivači:** Branislav Mukić, Animal Trade Racing Team, Darko Tikvicki; **najbolje francuske kobile:** Ellipse Turgot, Galia d'Ormoy, Gestion Prior.

Dodiljena su i posebna priznanja – **Branislav Mukić** je dobio nagradu za 1.000 ostvareni pobida u karijeri, **Iago d'Amore** je nagrađen priznanjom za postavljen rekord staze, dok su posebna priznanja dobili i **Danica Kolar** i **Marko Zagorac**. Pridstavnici KK Bačka su uručili posebno priznanje za podršku ovom sportu **Stevanu Bakiću**, gradonačelniku Subatice, a u njegovo ime priznanje je primila **Nataša Aleksić**, članica VV zadužena za sport i omladinu. Priznanje je dobila i Nataša Aleksić ko i Sportski savez grada Subatice za pomoć i promociju konjičkog sporta.

Nagradu „Rade Popović" koja se dodiljiva za medijsku promociju konjičkog sporta ove godine je dobio **Goran Barać**.

U KK Bačka su se sitili i svoji članova koji su u međuvrimenu priminili, pa je sačuvano sićanje na **Mirka Skenderovića, Ljubomira Dulića, Momčila Mandića, Peru Milodanovića** i **Franju Kovačevića – Ćaru**.

N. S.

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Pripravljamo se za Uskrs i proliće

„Cvetin salaš" (S. Stojkov) - izvor: ravnoplov.rs

Naši stari su znali kazat: „Bolje da te majka bije, neg u martu sunce zdravo grije". Eto, zakoračili smo u mart, misec kad se završava zima i počima proliće. Svaki misec ima svoje svece, poslove, običaje, radosti i lipote za uživanje. Naši prici su se svega tog zdravo pridržavali i prinosili na mlađi naraštaj. Sve se mož priokrenit, al stari bunjevački običaji ostaju uvik.

„Ako u januaru zima ne siče, u februaru snig ne vije, onda starac mart dočekuje", tako su kazali oni najstariji. Podsitićemo se kadgodašnje svakodnevice, koja polagano pada u zaborav, a i odnosi u porodici su se tušta prominili. Kako su Bunjevci kadgod živili, kako su se ranili, šta su radili i kaki su bili porodični odnosi, spomenićemo se u ovom tekstu.

Život kadgod i sad

Danas se sve zdravo prominilo pa je mladima teško razumit kadgodašnje običaje. Sad je sve drukčije, vrime, klima, poslovi, rana i običaji. Mož se kazat da više nema ni onog pravog prolića. Jedan dan se iđe u majicama kratki rukava, drugi dan u jaknama i tako redom. Pa ni sunce nije više tako ko što je kadgod bilo. Naši prici su u ove krajove došli sa zapada i jugozapada, jel su težili za boljim životom. Od davnina žive na ovim prostorima, izmed Dunava i Tise u Bačkoj. Subotica je imala tvrđavu koja je bila bezbedna, ako se Turci ponovo vrate, što se i trevilo pokadkad. U okolini, na pustarama su živili i odranjivali josag. Krčili su pustare i počeli su obrađivat zemlju, a sve je to bilo teško i naporno, jel se tušta radilo ručno.

Pustare su bile manja mista u okolini Subatice, tamo su živili i pravili zemunice, sve do sloma Turaka. Kad su se naši prici sasvim oslobodili turskog zuluma i tlačenja, počeli su obrađivat više zemlje i odranjivat više josaga. Tako su malo iznapridovali, pa su misto zemunica pravili salaše, koje su nabijali od zemlje. Radilo se s mobom, a pokrivalo se s trskom koja je rasla u dolu, pa nije koštalo novaca, a salaši su nicali na zemlji ko pečurke posli kiše. Peći su pravili od zemljani bubanja. U njima su pekli kruv i kolač, a i šporelji su bili ziđani od valjaka, dok su odozgor bile platine. Tamo se kuvalo zimi i liti. Salaši su se mazali krečom, spolja i iznutra. Krevete su pravili od drveta, to su zvali drvenice. U sobi je bio velik astal, za kojim se ilo, i dvi drvene klupe di se sidilo.

U martu kalendarski počima proliće, a sad se mož kazat da ni nema prolića. Stari su kazali kako je vrime na 40 mučenika tako će bit još 40 dana, a bile su i izreke „Sveti Grgo travu trgo", „Za Svetog Josu tice jaja nosu", „U martu grmljavina, rodna godina". Kad je počelo proliće to je bila prava milina, nije bilo ladno, a nije bilo ni zdravo vruće. Laste, rode i druge tice selice se vraćale u svoja stara gnjizda, ševe se dizale visoko i pivale. Iz žita se čuli fazani, pripelice i jarebice, na rode se gledalo, ako su se vratile zdravo lipog čistog perja, virovalo se da su tamo dobro živile, a ode će patit, jel neće bit dobra godina. Iz dolova se čulo krekećanje žaba. Sve se radovalo proliću, sa svi strana širio se miris prolića. Sad se ne čuju ni žabe iz dolova, cigurno se potrovale, kad u jendek bacaje otpad i druge otrovne ambalaže. Sa svi strana se osića snaga herbicida i drugi otrovni hemikalija. Prolića više nema, laste se vrate, a zemlja smrznuta i jak mraz, nigdi ni jedne mušice da poidu. Posli nikog vrimena sunce pripeče sve prži, ko da je lito, zato je bila izreka „Bolje da te majka bije, neg u martu sunce zdravo da grije".

Snaga vire u Korizmi

Blagovist su naši stari slavili, al malo skromnije jel je uvik bilo u Korizmi. Ujtru se vaćala krv, popije se po čaša crvenog vina na „šte srce". Za užnu se kuvala čorba i pekla kajgana, nuz kaki kolač. Sad smo u svetom korizmenom vrimenu, a to je vrime molitve, posta i odricanja. Koliko su se naši prici tog pridržavali vidimo i po tom kako su i oni veliki pušači, koji nisu mogli izdržat ni jedan dan brez cigaretle, na čistu sridu pušenje ostavljali i ne bi zapalili do Uskrsa. Najveću snagu vire pokažu svi oni koji se odreknu tog što najviše vole, alkoholni pića, duvana, kafe, kartanja i veselja s muzikom. Šta se postom i odricanjom našporuje, običaj je da se podili kakoj sirotoj el bolesnoj čeljadi, da i oni oste radost Uskrsa i ljubav svoji bližnji.

Kadgod su naši prici postili Korizmu od Čiste sride do Uskrsa. Post je bilo dobra da se organizam oslobodi jake masne i slatke rane. Masnoća se navaća na krvne sudove, a za vrime posta se sve to počistilo i obnovilo. Ilo se dosta kiselog kupusa koji ima tušta vitamina, a i skida masnoću i šećer. Post nije važio za manju dicu i za staru čeljad što se kaže od 7 do 77 godina. Kad se postila Korizma, manje se bolovalo od šećera, krvnog pristika, holesterola, šloga...

Sad ima dosta oni što ni ne znaje šta je Korizma i zašto se posti, pa da se podsitimo. Isus Krist je prija svoje smrti postio 40 dana u pustinji, pa od tog doba i čerez tog postimo u Korizmi. Mladi su se i u Korizmi sastajali i družili, samo brez pisme, igre i svirke. Domaćini napucaje fajin kokica, ispeku špica od bundeva pa dok grickaje sigraje se kojikake sigre, šickanje, kurjačenja, lekovanja, diljka, ne ljuti se čovče i drugo. Kad vrime malo otopli, onda su mladi pravili loptanije na veliki ledinama, pa su se sigrali kojikake sigrarije, berberečke, šuturle, vije, trganaca i slično.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Sad smo u svetom korizmenom vrimenu koje počima na Čistu sridu i traje do Uskrsa. Ima šest nedilja koje se zovu Čista, Pačista, Brezimena, Sridoposna, Gluva i Cvitna nedilja. Korizma traje 40 dana koje nas sićaje na vrime kad je Isus Krist 40 dana postio u pustinji, i bio iskušavan od Sotone. Spominjemo se Izraelskog naroda, koji je 40 godina putovo kroz pustinju, a to putovanje je bilo praćeno glađu i žeđu. Al ji je Bog ranijo manom koja je padala s Neba svaki dan, koliko triba za jedan dan. Onda su Izraelci ositili Božiju nižnost i blizinu.

Desetog marta se spominjemo 40 mučenika koji su bili mučenici i u srid jake zime pobacani na led, da se odreknu vire. Svetog Grgura, papu slavima 12. marta. Njega je Božija providnost poslala na stolicu Svetog Petra. Rođak je Svetog pape Feliksa trećeg. Bio je poznat prefekt Rima, a papom je posto 590. godine. Bio je pisac i obnovitelj liturgije i crkveni pivanja, koje se po njemu zovu gregorijanski koral. U martu se spominjemo Svete Janje Divice i Mučenice. Janju je zaprosio bogati mladić. Divojčica od trinajst godina pored svi muka ostala je virna pravom Bogu, pa je ona zaštitnica kršćanski cura. Svete Rozalije Divice spominjemo se 13. marta. Ona je iz carske porodice sa Sicilije, sve ostavila i očla živit u pustinji pokornički život u Palestinskoj pećini.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Šta se kuvalo i peklo u Korizmi

Kim čorba

3 krumpira
1 peršin
1 šargaripa
1 glavica crnog luka
1 kašika začina
1 kašika masti
1 kašičica sitne paprike
1 kafena kašika kima
2 deci skorupa

foto: www.posnajela.rs

Krumpir, peršin, šargaripu i luk očistit, isić na kocke, pa metnit u labošku. Nalit 3 litre vode, pa metit na šporelj nek se kuva. Dodat začin i kim. Čorbu zapržit s mašćom i paprikom.

Kad se skuva, iznet na astal. Ko voli metne po jednu kašiku skorupa.

Plutice

1/2 kile kuvanog
i propasiranog krumpira
1/2 kile brašna
2 jajeta
malo soli

Zakuvat mekano tisto, ako triba dodat malo vode. Oklagijom na daski razvit tisto pa isić na kocke i peć na vriloj masti da malo porumeni s obadvi strane. Pečene vadit rašetkastom kašikom i poslagat na pladanj.

foto: www.kuvajmo-blogovski.com

Uzlivanca

1 litra mlika
4 jajeta
malo šećera
malo soli
brašna koliko zavati
2 krumpira
2 deci skorupa
20 deka mladog sira

Zamutit tisto od mlika, jaja, soli i šećera, brašna koliko zavati, da tisto bude gušće neg za palačintu. Dva krumpira očistit, isić na tanke kolutove, malo posolit, pa poslagat po tepciji namazanoj mašćom, Priko krumpira salit tisto, a po tistu rasporedit sitan sir i polit sa skorupom, pa metnit nek se peče. Kad malo porumeni, izvadit iz rerne pa isić na kocke.

A. V. K.

NEVENKA BAŠIĆ PALKOVIĆ, BIBLIOTEKAR SAVITNIK I KUSTOS (X DIO)

Istorijat periodike kod Bunjevaca od 1868. do 1944. godine

U okviru obilužavanja jubileja i 200. broja naši novina donosimo nastavak priloga o informisanju kod Bunjevaca objavljenog u Zborniku radova sa simpozijuma „Kultura i identitet Bunjevaca" održanog u Novom Sadu 18. februara 2017. godine, urednika dr Drage Njegovana

Zaključak

Slideće godine (2018.) navršiće se tačno 150 godina od pojave prvog bunjevačkog periodočno izdanja odnosno Bunjevačkog kalendara za 1868. godinu.

Dodamo li tom podsićanje na prvo umitničko dilo iz 1970. Dostojna plemenite Bačke stari uspomena[1] Grgura Peštalića (1755-1809), bunjevačkog pisca čiji je spev doživio još četri izdanja tokom 19. i 20. vika, namiće se zaključak da bunjevačka izdavačka dilatnost traje priko 200 godina na ovim prostorima i da je to dokaz bunjevačke kulture i identiteta koji se ne mož „ugušit", priimenovat u štogod drugo i izbrisat iz kulturne istorije slovenski naroda. Većina izdanja tokom perioda od 200 godina napisana je na bunjevačkoj ikavici, te su u novije vrime postala predmet istraživanja više univerzitetski profesora i saradnika lingvistički instituta kod nas i inostranstvu. Navešću ko primer samo najnoviju knjigu o Bunjevcima[2] Martina Henzelmanna iz Drez-dena, koji na 130 strana analizira bunjevačku književnost, periodiku, udžbenike i ričnike, i u rezimeu zaključiva: „Važan aspekt nije samo postojbina književni el drugi publikacija, već i pojava nosioca govora/jezika, njihove konkretne aktivnosti, njev odnos ka standardizaciji i drugi parametri razmatrani u radu. Ovaj aspekt još uvik nije dovoljno razmatran, zbog čega ključno pitanje nije da li se radi o posebnom jeziku ili dijalektu, neg da li se sad mož pritpostaviti da bunjevački pripada slovenskim mikrojezicima i koji argumenti su odlučujući u ovom kontekstu. Rezultat studije je da se sa stanovišta savrimeni kriterijuma bunjevački govor već mož smatrat takim mikrojezikom". Bunjevačka periodika (1868-1944) najbolji je primer bunjevačkog stvaralaštva i opstanka bunjevačke novoštokavske ikavice na ovim prostorima i njezinog obnavljanja krajom 20. vika.

(kraj)

Nevenka Bašić Palković

[1] (Vasa Stajić, Grgur Peštalić, jedan od prvi književnika bačkih Bunjevaca in: Državna muška gimnazija u Subatici, Izvištaj za škulsku 1928/29. godinu, Subatica 1929, 3-45

[2] Martin Henzelmann, Die Bunjewatzen, Leipzig, 2016, 115-116.

BUNJEVAČKI PISNICI: STIPAN ŠARČEVIĆ

Napušteni salaši

Bunjevačka zajednica je odvik nigovala poeziju na svojem bunjevačkom maternjem jeziku, a jedan od oni koji pišu na bunjevačkom je i **Stipan Šarčević**, koji poeziju i prozu piše više od pedest godina.

Rođen je 1943. godine u Tavankutu u salašarskoj familiji, ko sedmo dite. Sridnju poljoprivridnu škulu završio je u Somboru, Višu škulu za organizaciju rada u Novom Sadu i Teološko-evanđeoski fakultet u Novom Sadu. Od ranog ditinjstva je pokazivo interesovanje za umitnost. Prija polaska u osnovnu škulu je učestvovo na priredbama u selu u kom je rođen. Tokom cilog škulovanja učestvuje u literarnim, dramskim i folklornim sekcijama u Tavankutu i Somboru. Pisanjom se počo bavit još u višim razredima osnovne škule, a zatim u sridnjoj škuli. Osamdeseti godina prošlog vika postaje stalni član „Književnog kluba" u Subatici di objavljiva svoju poeziju u zajedničkim zbornicima.

Dobitnik je „Zlatnog prstena" YU poet festa u Subatici 1995. godine, kad je objavio je prvu zbirku pisama „Jablani ravnice". Od 1993. godine pojavljiva se sa svojom poezijom i prozom na stranama „Bunjevačakog kalendara" u izdanju BKC Subatica, dugogodišnji je član i pridsidnik Književnog odbora Bunjevačke matice iz Subatice, a član je „Bunjevačke matice" od njezinog obnovljenog rada od 1995. godine. Do sad je objavio još tri knjige u kojima se iskazo kroz svoju poeziju i prozu a to su: „Napušteni salaši" – (2010. godine), „Tragovi vrimena" – (2014. godine) i „U ravnici pod nebeskim svodom" (2016. godine). u kojima je osto doslidan pišući svojim maternjim bunjevačkim jezikom.

T. B.

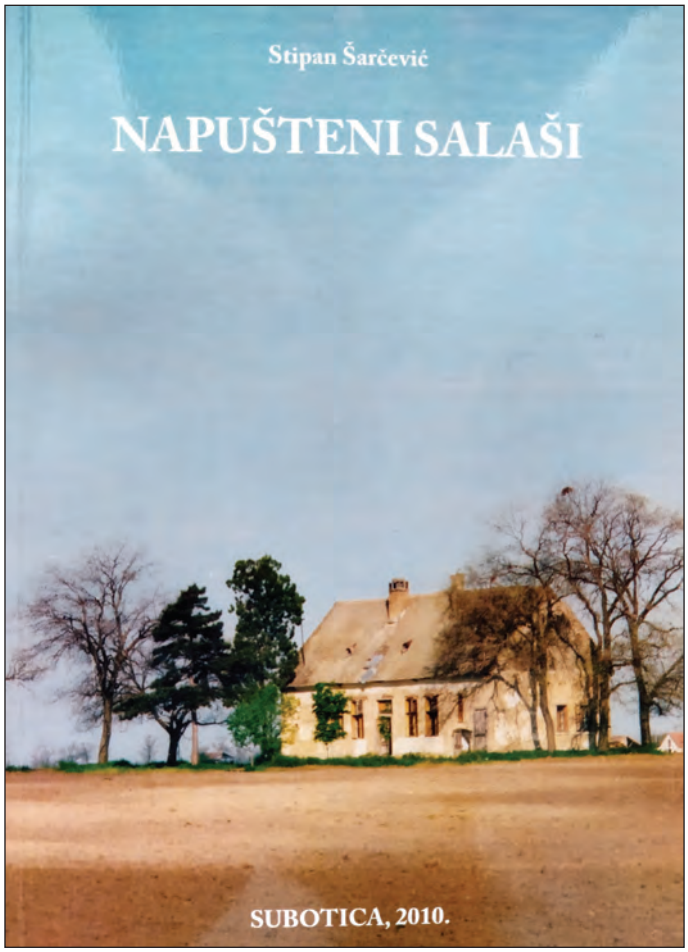

Dva bila cvita

U grudima rasla,
bašču opijala,
snove srićila,
u zbilju veselje unosila.
Dva bila cvita.

Sve što je bilo oni su bili,
i svoju lipotu nisu krili,
rosu pili i Sunce ispraćali,
danju pivali a noćom šapćali.
Dva bila cvita.

Al, ruka života iz bašče ih otrgla,
snagom svoje volje razdvojila,
i u druge vrtove posadila.
Dva bila cvita.

Dva bila cvita sad su brez mirisa,
grudi bolom ispunila,
a srce zgužvalo ko kanikula.

U mojoj bašči,
Nečujni jecaj i prazna mista,
Di su rasla.
Dva bila cvita.

„Napušteni salaši" – 2010. godine

NATALIJINA RAMONDA ILI BALKANSKI FENIKS

Biljka – snažni simbol preživljavanja, al i lik

Danas, u vrime kad se slavi Dan primirja u Prvom svitskom ratu, često vidimo simbol – Natalijinu ramondu, koji je simbol iskušenja naroda Srbije u Prvom svitskom ratu. Rič je o biljki, nazvanoj i Balkanski feniks, koja spada u fosilne vrste i zdravo izdržljive biljke.

Ovo je višegodišnja zeljasta biljka, koja ima rizom, podzemno stablo. Visoka je desetak cantimetara, ima cvatove koji su sastavljeni od 4 latice, ritko 5. Krunica je ljubičaste, zdravo ritko bile boje.

Ramonda je suptropska biljka ostatak fosilne vegetacije, a datira od neogena i paleogena. Osim što je drvena i zdravo izdržljiva, ima osobinu koju med 300.000 cvatnica ima samo 30 biljni vrsta. Naime, i ako se potpuno osuši, ona nakon malo vlage i malo kiše ponovo oživi. Ova osobina se naziva anabioza danas u sferi novi genetički, pa i svemirski istraživanja, podstiče još veće interesovanje ove biljne vrste.

Njezina istorija se kod nas veziva i za našeg botaničara Josifa Pančića. Kod nas je poznata od 30-ti godina devetnajstog vika, kad ih je fracuski istraživač, po kom nosi ime, našo na Pirinejima. Pančić je 1874. godine otkrio da se nalazi i u dilu južne Srbije, al je rič bila o novoj vrsti koju je nazvao Ramonda Serbika.

Zavod za zaštitu prirode Srbije pominje da je Natalijinu ramondu 1882. godine, u Jelašničkoj klisuri nadomak Niša, otkrio doktor i botaničar Sava Petrović, dvorski doktor kralja Milana Obrenovića. On je zbog kraja u kojem je otkrio taj cvat, želio nazvat „Niška ramonda", al je ipak odlučio dat mu ime po kraljici Nataliji Obrenović.

Može se nać i u Severnoj Makedoniji, Albaniji, Crnoj Gori i Grčkoj, a Ramonda je strogo zaštićena vrsta!

Lik od Ramonde za teške bolesti

Tim naši naučnika okupljen u projektu „lEAPSyn-SCI" koji u okviru programa „Promis" finansira Fond za nauku i za cilj ima da se pomoću LEA proteina akumilirani u listovima Ramonde tokom suše smanji agregaciju sinukleina, što se smatra jednim od početni koraka razvoja neurodegenerativni oboljenja, i na taj način promoviše razvoj potpuno novi strategija za ličenje Parkisonove bolesti.

Rukovodilac istraživanja dr Marija Vidović sa Instituta za molekularnu genetiku i genetičko inžinjerstvo Univerziteta u Beogradu izjavila je za „Novosti" da se projekat zasniva na fenomenu biljke

da se osuši i sa malo zalivanja posli dugo vrimena opet vrati u život.

Malo je biljaka koje mogu prižit brez vode zbog dehidratacije koja narušava strukturu proteina.

Dr Marija Vidović ukaziva na to da enzimi zasnovani na kasnoj embrionogenezi, takozvani LEA proteini, pojačano proizvode u listovima biljke vaskrsnice. To su svakako obećavajuće visti za oko 14.000 pacijenata u Srbiji obolili od Parkinsonove bolesti koja je, nakon Alchajmerove, drugi najčešći i neizličiv neuro-degenerativni proces u organizmu.

Pripravila:
Eva Kovač Pečkai

JEDNA OD TEMA O KOJOJ SE ČESTO DIVANI

Ishrana brez šećera

Konzumacija šećera je tema o kojoj se žestoko raspravlja u svitu nutricionista, a mnogi ljudi se i mimo tog pitaje dal je šećer dobar za naše zdravlje el nije. Odgovor je samo polovično pozitivan, al i polovično negativan. Dok šećer obezbeđiva organizmu energiju koja mu je potribna za pravilno funkcionisanje, njegovo pritirano konzumiranje mož imat mnoge negativne poslidice. U ovom članku ćemo istražit pridnosti smanjenja šećera u svakodnevnoj ishrani i dat nikoliko savita kako to efikasno sprovest.

Jedna od glavni pridnosti smanjenja unosa šećera je svakako gubitak težine. Šećer je visokokaloričan, al ne pruža nikaku nutritivnu vridnost, pa, kad ga konzumiramo u višku, unosimo više kalorija neg što je našem tilu potribno. Ovo lako mož dovest do povećanja tilesne težine, što je faktor rizika za nastanak čitavog niza bolesti, uključujuć bolesti srca, dijabetes i rak. Značajnim smanjenjom unosa šećera možemo uveliko pomoć da dođe da sagorivanja nakupljeni masti i samim tim mršavljenja.

Osim gubitka težine, smanjenje unosa šećera također mož pomoć u prevenciji el upravljanju dijabetesom tipa 2. Kad konzumiramo šećer, on se u tilu razlaže na glukozu, što mož izazvat skokove u nivou šećera u krvi. Vrimenom, ovi skokovi mogu dovest organizam do insulinske rezistencije i na kraju do dijabetesa tipa 2. Smanjenjom unosa šećera možemo pomoć u regulisanju nivoa šećera u krvi i smanjenju rizika od razvoja ovog stanja.

Još jedna pridnost smanjenja unosa šećera je poboljšanje zdravlja zuba. Šećer je jedan od glavni uzroka karijesa, jel obezbeđiva izvor rane za bakterije u ustima koje mogu izazvat karijes. Smanjenjom unosa šećera možemo pomoć u spričavanju karijesa i poboljšanju ukupnog zdravlja zuba.

Nuz ove pridnosti za naše fizičko zdravlje, smanjenje unosa šećera mož imat i pozitivne efekte na naše mentalno zdravlje. Konzumiranje veliki količina šećera mož izazvat promine raspoloženja i padove energije, što mož uticat na naše opšte raspoloženje i dobrobit. Smanjenjom unosa šećera možemo pomoć u stabilizaciji raspoloženja i nivoa energije, što mož poboljšat naše mentalno zdravlje i ukupan kvalitet života.

Pa kako da smanjimo unos šećera? Evo nikoliko savita koji će vam pomoć da počnete:

Pročitajte etikete na namirnicama. Mnoge prirađene namirnice sadrže velike količine dodatog šećera, pa je važno da pročitate etikete namirnica koje kupujete da biste vidili koliko šećera sadrže. Potražite proizvode sa malo, el brez dodanog šećera. Razni popularni napitci prave se danas i brez šećera.

Birajte cilu, neprirađenu ranu. Voće, povrće, integralne žitarice i nemasni proteini su dobar izbor za zdravu ishranu s malo šećera. Ishrana brez, el s tek malo šećera ne znači imat neukusne obroke, naprotiv!

Slatka pića po mogućnosti zaminite vodom, el drugim pićima sa niskim sadržajom šećera. Soda, energetska pića, pa čak i voćni sokovi mogu bit bogati šećerom, pa se umisto tog odlučite za vodu, nezaslađeni čaj, el gaziranu vodu.

Ograničite strogo slatke grickalice i deserte posli ručka. Iako je u redu da se s vrimena na vrime počastite čimegod, važno je ograničit unos slatki grickalica i deserta. Umisto tog, izaberite zdravije grickalice poput svežeg voća, orašasti plodova, el krekera od cilog zrna.

Vodite računa o unosu šećera. Praćenje količine šećera koju unosite svaki dan može vam pomoć da ostanete u granicama zdrave ishrane. Priporučiva se da žene ne konzumiraje više od 6 kašikica dodatog šećera dnevno, a muškarci ne više od 9 kašikica dnevno.

U zaključku, smanjenje unosa šećera u svakodnevnoj ishrani mož imat značajne koristi za naše zdravlje i dobrobit. Od gubitka težine i poboljšanog zdravlja srca do boljeg zdravlja zuba i mentalnog zdravlja, postoji tušta praktični razloga da smanjimo unos šećera već danas.

T. K. M.

SAVITI NUTRICIONISTE ZA ZDRAVIJI ŽIVOT

Ishrana stariji osoba

Kako starimo, vrste i količine rane koju volimo ist mogu se prominit. Važno je da nastavimo birat zdravu ranu kako bi podržali naše zdravlje.

Međutim, kako starimo, naš način života i apetit se mogu prominit i to mož uticat na vrste i količine rane koju idemo. Smanjen apetit i/el smanjena sposobnost kupovine i pripravljanje zdrave rane mogu negativno uticat na unos esencijalni vitamina, minerala i vlakana koja su potribna starijim odraslim osobama da napriduju. Neadekvatan unos ranljivi materija mož doprinet opštem lošem stanju el pogoršat kaka hronična stanja.

Važno je da svaki obrok i užinu iskoristite ko priliku za optimalnu ishranu. Pokušajte pronać načine da poboljšate svoju ishranu kako biste se uklopili sa vašim ličnim ukusima, sposobnostima i životnim stilom – čak i ako to znači da tražite podršku od prijatelja, porodice el drugi društveni službi. U svakom slučaju je poželjna konsultacija sa nutricionistom-dijetetičarom.

Nizak unos proteina kod stariji dovodi do gubitka mišića i osteoporoze. Unos proteina ishranom stimuliše sintezu mišićnih proteina, što dovodi do poboljšanja mišićne mase, snage i funkcije. Također se pokazalo da povećanje unosa proteina u ishrani poboljšava mineralnu gustinu kostivi vrata butne kosti, smanjiva rizik od priloma i poboljšava ukupni tilesni kalcijum.

Priporučeni dnevni unos proteina je 0,8 g/kg/dan proteina za starije osobe. Ovo je minimalna količina proteina potribna dnevno kako bi se spričio gubitak čiste tilesne mase. Ovaj zahtiv se povećava kad se starije osobe prime u bolnicu, posebno ako se podvrgnu većoj operaciji. Unos proteina triba da čini 10 do 35 procenata dnevnog energetskog unosa.

Izvori proteina: izvori proteina iz životinjski proteina i mlični proizvoda smatraje se proteinima visokog kvaliteta u smislu većeg udila esencijalni aminokiselina koje su korisne za sintezu mišićni proteina u poređenju sa biljnim izvorima.

Osteoporoza uzrokuje prilome kuka, ručnog zgloba i pršljena, ko svoje najteže komplikacije, koje rezultiraje smrtnošću, gubitkom nezavisnosti, funkcionalnim opadanjom, visokim rizikom od pada i hroničnim bolom. Suplementacija kalcijuma se priporučiva onima čiji oralni unos ostaje nedovoljan.

Izvori kalcijuma: mlični proizvodi, sušen pasulj, kelj, obogaćeni sokovi, tofu i spanać. Nizak nivo

vitamina D je povezan sa rizicima od padova, osteoporoze, priloma, kardiovaskularni bolesti, metaboličkih poremećaja, raka i lošije kognitivne funkcije.

Izvori vitamina D: žumanca, ulje jetre bakalara i masne ribe poput lososa, tunjevine i skuše. Rana obogaćena vitaminom D, ko što je mliko, obezbeđiva najveći dio vitamina D u ishrani.

Gvožđe pomaže u transportu kiseonika do tkiva kroz hemoglobin i mioglobin. Zalihe gvožđa takođe utiču na kogniciju imuniteta i funkciju mišića.

Izvori gvožđa: hem gvožđe iz životinjski izvora ko što su govedina, svinjetina, živina i riba i ne-hem gvožđe iz pasulja, suvog voća, obogaćeni žitarica. Nehemsko gvožđe mora bit u rastvorljivom obliku za apsorpciju; sposobnost apsorpcije je često smanjena kod stariji osoba.

Vitamin A je važan za vid, posebno za osićaj slabog osvitljenja. Nizak unos vitamina A često se poklapa sa ishranom sa malo proteina.

Izvori vitamina A: zeleno lisnato povrće, šargaripa, tikvice, jaja, govеđa džigerica i obogaćena rana.

Nedostatak vitamina B12 je povezan sa depresijom, psihozom, subakutnom kombinovanom degeneracijom pupčane vrpce, demencijom i multiplom sklerozom. Uobičajeni uzroci nedostatka vitamina B12 uključivaje pernicioznu anemiju, loš unos i poremećaje želuca, pankreasa i tankog criva.

Izvori vitamina B12: meso, riba, živina, jaja i obogaćene žitarice.

Svima je potribna mala količina soli u ishrani, al priviše mož povećat rizik od visokog krvnog pritiska i srčani oboljenja.

So se prirodno nalazi u mnogim namirnicama ko što su meso, jaja, mliko i povrće, al velik dio soli u ishrani dolazi od soli koju proizvođači dodaju rani el kad se dodaje so za astalom.

Starije osobe tribaje ograničit unos rane sa visokim sadržajom soli, ko što je suhomesnato meso (uključujuć šunku, junetinu, slaninu i meso za ručak), grickalice (kao što su čips i slana peciva) i sosove (kao što je soja sos). Prilikom kupovine birajte različite vrste rane sa smanjenim unosom soli, a ranu začinite biljom i začinima umisto dodavanja soli.

Voda podržava mnoge vitalne funkcije u tilu, uključivajuć hidrataciju, varenje i volumen krvi. Kako starite, možda nećete osićat žeđ toliko često, čak i kad je vašem tilu potribna tečnost.

Nastojte pit vodu najmanje šest puti dnevno, a više u toplijem vrimenu, el ako vižbate. Mineralna voda, gazirana voda i mliko sa smanjenom masnoćom uračunavaje se u unos tečnosti tokom dana, al voda je uvik najbolja!

Horoskop za mart

Poso: Vaše sampouzdanje se isplati, jer se ističete u liderskim ulogama.
Ljubav: Vaša energija je magnetna i privlači vam ljubav u život.
Zdravlje: Vodite računa o nivou stresa, dajte pridnost brigi o sebi.

Poso: Vaš naporan rad se još uvik ne isplati, što dovodi do trzavica.
Ljubav: Romantika je u vazduhu, al budite oprezni da se ne razočarate.
Zdravlje: Dajte pridnost brigi o sebi i odmoru da biste izbigli hroničan umor.

Poso: Prihvatite svoju kreativnost i pustite nek vaše ideje teku.
Ljubav: Komunikacija je ključna, zato izrazite svoja osićanja i slušajte partnera.
Zdravlje: Dajte pridnost brigi o sebi i opuštanju da biste ublažili stres.

Poso: Umrižite se i uspostavite nove veze za napridovanje u karijeri.
Ljubav: Pratite svoju intuiciju u stvarima srca.
Zdravlje: Obratite pažnju na svoje emocionalno blagostanje i pronađite zdrave izlaze za stres.

Poso: Priuzmite proračunate rizike i mudro investirajte za uspih.
Ljubav: Vaša harizma privlači obožavaoce, al nemojte zanemarit trenutne veze.
Zdravlje: Vodite računa o svom fizičkom zdravlju i dajte pridnost odmoru.

Poso: Vaša pedantna priroda vodi do uspiha u poslu.
Ljubav: Vežbajte otvorenu komunikaciju i iskrenost.
Zdravlje: Dajte pridnost brigi o sebi, zaslužili ste.

Poso: Vaša prirodna diplomatija vodi do uspiha u prigovorima.
Ljubav: Usridsridite se na harmoniju i ravnotežu u vašim odnosima.
Zdravlje: Dajte pridnost brigi o sebi i fizičkoj aktivnosti kako biste održali opšte zdravlje.

Poso: Vaša odlučnost i upornost dovode do uspiha u poslu.
Ljubav: Pratite svoju intuiciju u stvarima srca.
Zdravlje: Vodite računa o svom fizičkom i emocionalnom zdravlju i pronađite zdrava rišenja za stres.

Poso: Pokrenite svoju avanturističku prirodu i tražite nove mogućnosti.
Ljubav: Budite iskreni i otvoreni u svojim vezama kako biste izbigli nesporazume.
Zdravlje: Brez veći problema.

Poso: Vaš naporan rad i posvićenost dovode do dugoročnog uspiha.
Ljubav: Usridsridite se na izgradnju čvrsti osnova u vašim vezama.
Zdravlje: Dajte pridnost brigi o sebi i odmoru kako biste izbigli sagorivanje.

Poso: Vaše inovativne ideje dovode do uspiha u vašem poslu.
Ljubav: Prihvatite svoju individualnost i pronađite koga ko vas cini onakim kaki jeste.
Zdravlje: Problemi s disajnim organima.

Poso: Odlično je vrime za nove početke.
Ljubav: Odlažete donošenje bitni odluka, poslidice neće bit prijatne.
Zdravlje: Povišeni pritisak praviće vam nevolju.

T. K. M.

PROLIĆNO ĐUBRENJE VOĆNJAKA I VINOGRADA

Jedna od najvažniji mira

Prihrana se obavlja nakon zamećanja plodova sridinom el krajom aprila azotnim el NPK đubrivima s naglašenim azotom, a primenjivaje se na ciloj površini zasada.

Đubrenje pridstavlja jednu od najvažniji agrotehnički mira. Daje osnovna obilužja voćnjaku i najviše doprinosi intenzitetu voćarske proizvodnje. Pravilnim đubrenjom poboljšavamo strukturu tla, regulišemo trajanje vegetacije, povećavamo otpornost na mraz, bolesti i štetočine te, osiguravamo trajnost i dugovičnost voćke.

Hemijska analiza zemljišta je zdravo bitna

Hemijskom analizom tla utvrđivamo nivo hemijski (pH, karbonati, EC) i fizikalni svojstava, te nivo hranjivi elemenata. Saznajemo kog elementa ima priviše el primalo, te na taj način primenjivamo potribno đubrivo.

Redovno đubrenje voća

Razlikujemo đubrenje mladi zasada i zasada u rodu. Najvažniji elementi za svaku voćnu vrstu su azot (N), fosfor (P) i kalijum (K). Azot je priko potriban i sastavni je dio organa i tkiva voćaka, a najviše ga ima lišće, cvatni pupovi, plodovi i simenke. Fosfor je važan za formiranje i funkcionisanje reproduktivni organa. U mlađim grančicama ima ga više neg u starijim, ko što ga ima više i u formiranom tkivu neg u kori i grančicama.

Đubrenje jabuke

Azot i kalijum utiču na crvenu boju ploda. Kalijum se usvaja iz zemljišta u velikim količinama i tog elementa ima više u mlađim neg u

starijim organima, a osim tog ima ga i više u pupovima rodni izbojaka neg u pupovima nerodni. Ovaj element ima vrlo važnu ulogu u pravilnom obavljanju fiziološki procesa, pa se uslid njegovog nedostatka javljaje različiti poremećaji.

Đubrenje mladi voćaka

Mladim voćnjacima nazivamo sve one koji su u razdoblju intenzivnog rasta i razvoja, a to razdoblje obuvaća vrime od sadnje voćke, pa sve dok one ne razviju osnovne skeletne grane, s obilužjom pridviđenog uzgojnog oblika.

Prve godine u zasadima gustog sklopa, đubri se po jednoj sadnici 150 do 250 grama kakim kompleksnim đubrivom NPK 7-20-30 ili NPK 5-15-30. U zasadima riđeg sklopa, po jednoj sadnici se daje se 100-150 grama.

Isto tako u prvoj godini, početkom vegetacije obavlja se prihrana sa 30 do 50 grama UREE el 50 do 70 grama AN-a, el100–120 grama NPK 15-15-15 po stablu.

U drugoj godini, đubrenje se obavlja u isto vrime i sa gori pomenutim vrstama đubriva, samo što se količina primenjenog đubriva povećava za 50%.

U trećoj i narednim godinama đubrenje se obavlja se po ciloj površini voćnjaka. Važno je kod prihranjivanja mladi voćaka koje se slabije razvijaje dodate veće količine azota.

Đubrenje zasada u rodu

U proliće se primenjiva azot, najčešće 30 do 50% ukupne godišnje potribne količine s kakim azotnim đubrivom /urea, an…/ el kompleksnim NPK đubrivom s naglašenim sadržajom azota ko što su to NPK 20-10-10 i NPK 15-15-15, a obavlja se prilikom prve prolićne obrade zemljišta.

Prihrana se obavlja nakon zamećanja plodova sridinom el krajom aprila azotnim đubrivima, a primenjiva se po ciloj površini zasada. Za visok prinos jezgričavog i koštičavog voća potribno je dodat 90-200 kg/ha azota (N), 70-120 kg/ha fosfora (P2O5), 130-250 kg/ha kalijuma (K2O).

Đubrenje vinograda

Mladi vinogradi koji su dali svoj prvi rod đubre se s malo manjom količinom, jel su i prinosi manji. Primenjiva se 370 kg/ha NPK 7-14-21, el 260 kg/ha NPK 5-15-30, el 325 kg/ha NPK 8-16-24. Ovim količinama podmiriva se cilokupne godišnje potribe vinove loze za fosforom i kalijumom, a azot se dodaje u nikoliko obroka najčešće u dvi prihrane, i to početkom vegetacije i posli cvatanja.

Od čega zavisi rodnost vinograda?

Prva prihrana ureom obavlja se rano u proliće prilikom prve obrade tla, jel će najveći dio azota vinova loza iskoristit do cvatanja za intenzivan porast lastara. Urea se mora plitko unet u tlo radi spričavanja gubitka ovog elementa isparavanjem. Priporučiva se dodat, količinu azota dodanu oko 130 kg/ha el 13 grama po metro kvadratnom.

U maju se nakon cvatanja obavlja još jedna prihrana AN-om u količini 100-130 kg/ha el 10-13 grama po metro kvadratnom zavisno od količine zametnutog roda.

Nikola Ostrogonac dipl.ing
Savitodavac PSSS Subotica

6R SERIJA

JOHN DEERE

NOTHING RUNS LIKE A DEERE

BUDITE MUDRI, POSTIGNITE VIŠE

6R serija - najsvestraniji, najlaganiji i najsnažniji sastavni deo Vašeg mašinskog parka.
Vaš najveći oslonac u radu - John Deere motori od 4,5 l ili 6,8 l, sa nominalnom snagom do 300 KS, pružaju Vam pouzdanost i impresivnu John Deere snagu.
Do 6 zadnjih izvoda (SCV), do 160 l/min hidrauličnog protoka za maksimalnu produktivnost.
Izuzetno prostrana 3,33 m^3 i veoma tiha 71 dB(A) kabina.
Rekordno niska potrošnja, niski troškovi održavanja i popravke.
Prefinjen dizajn, vrhunska završna obrada, poslednja reč tehnologije, bogati paketi opreme.
Otkrijte zašto John Deere 6R serija spada u pravi Premium segment traktora.

Za sve dodatne informacije o aktuelnoj ponudi - Pozovite KITE DOO:
069/ 10 40 268 ; 063/ 291 156 ; 069/ 10 40 262
069/ 10 40 263 ; 063/ 10 10 700 ; 063/ 291 273

KITE d.o.o.

KITE DOO Novi Sad
Međunarodni put 162A
21233 Čenej, Novi Sad
Tel.: 021 400 525
E-mail: office@kitedoo.rs
fb.com/kitedoo
www.kitedoo.rs
www.deere.rs

Učesnici takmičenja „Volim bunjevački”